BILAGA V

Domar som har meddelats av EG-domstolen till och med 31.12.2002 och som ännu inte har verkställts

Belgien

Dom av 21.01.1999 i mål C-207/97
Underlåtenhet att anmäla program i syfte att minska föroreningar som orsakas av att vissa farliga ämnen släpps ut i gemenskapens vattenmiljö.
Förfarandet enligt artikel 228 fortsätter.
De belgiska myndigheterna anmälde den 12 september 2002 ett vallonskt ministerbeslut samt information om åtgärder och program för att minska föroreningar i regionen Bryssel som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 14.09.1999 i mål C-171/98
Överenskommelse om lastdelning i det bilaterala avtalet mellan å ena sidan den ekonomiska unionen mellan Belgien och Luxemburg och Togo å andra sidan.
Det ytterligare protokoll som Belgien har slutit med de togolesiska myndigheterna har ännu inte trätt i kraft. Kontakterna fortsätter dock för att man snabbt skall kunna reglera ärendet.

Dom av 09.03.2000 i mål C-355/98
Fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet, frihet att tillhandahålla tjänster: bevaknings- och säkerhetsverksamhet
Kontakterna med de belgiska myndigheterna fortsätter för att fördjupa den juridiska analysen av ändringarna i den belgiska lagstiftningen för att följa domstolens dom.

Dom av 25.05.2000 i mål C-307/98
Partiell överensstämmelse med lagstiftningen om kvalitet på badvatten.
I december 2002 anmälde de belgiska myndigheterna en lägesrapport över de vidtagna åtgärderna som inte på något avgörande sätt förändrar det faktum att det föreligger en överträdelse. Förfarandet enligt artikel 228 fortsätter.

Dom av 14.06.2001 i mål C-230/00
Konsekvenser, underförstådd tillståndsgivning, bristande överensstämmelse när det gäller olika belgiska lagar för införlivande av rådets direktiv 75/442/EEG om avfall, ändrat genom direktiven 91/156, 76/464, 80/68, 84/360 och 85/337.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts. De belgiska myndigheterna har dock anmält de domar som trätt i kraft den 1 oktober 2002 och som upphäver de bestridda bestämmelserna. Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Dom av 03.07.2001 i mål C-378/98
Programmet Maribel bis och ter.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts och fortsätter. De belgiska myndigheterna vidhåller sin ståndpunkt i frågan om stöd av mindre betydelse.

Dom av 17.01.2002 i mål C-423/00
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 96/50/EG om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår.
De belgiska myndigheterna har anmält flera lagstiftningsåtgärder som kompletterar införlivandet. Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Dom av 06.06.2002 i mål C-274/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 98/76/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter
De belgiska myndigheterna har anmält ministerrådets godkännande den 8 november 2002 av ett kungligt dekret om persontransporter på väg. Kommissionens avdelningar väntar på en officiell anmälan av detta kungliga dekret.

Dom av 19.09.2002 i mål C-221/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med Europaparlamentets och rådets direktiv 97/33/EG (samverkan mellan tjänster).
Kommissionens avdelningar har tagit kontakt med de belgiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 05.11.2002 i mål C-471/98
Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna
Kommissionens avdelningar har kontaktat de belgiska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Dom av 19.11.2002 i mål C-319/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 97/11/EG om ändring av direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.
Kommissionens avdelningar har tagit kontakt med de belgiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 05.12.2002 i mål C-324/01

Bristande överensstämmelse i den belgiska lagstiftningen med flera bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

Nyligen meddelad dom.

Danmark

Dom av 05.11.2002 i mål C-467/98

Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna

Kommissionens avdelningar har kontaktat de danska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Tyskland

Dom av 08.06.1999 i mål C-198/97
Badvattnets kvalitet.
Granskningen av uppgifterna som rör badsäsongen 2001 har lett till att förfarandet enligt artikel 228 fortsätter.

Dom av 08.03.2001 i mål C-316/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 96/43/EG om ändring och kodifiering av direktiv 85/73/EEG om finansieringen av veterinära besiktningar och kontroller av levande djur och vissa animaliska produkter.
Ärendet verkar utvecklas positivt men bör bedömas mot bakgrund av ett utkast till upphävande av direktiv 85/73/EEG som håller på att utarbetas.

Dom av 11.09.2001 i mål C-71/99
Ofullständigt överlämnande av nationella förteckningar över livsmiljöer enligt artikel 4 i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter
De tyska myndigheterna anmälde i november 2002 lagstiftningsåtgärder som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 25.10.2001 i mål C-493/99
Utstationering av arbetstagare inom ramen för en arbetsgrupp.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 14.03.2002 i mål C-161/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 20.06.2002 i mål C-287/00
Felaktig tillämpning av artikel 2.1 i rådets sjätte mervärdeskattedirektivet 77/388/EEG, undantag för forskningsverksamhet.
Kommissionen har tagit kontakt med de tyska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 15.10.2002 i mål C-427/98
Felaktig tillämpning av artikel 11 i rådets sjätte mervärdeskattedirektiv 77/388/EEG, varor som köps till nedsatt pris genom användning av rabattkuponger.
Kommissionen har tagit kontakt med de tyska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 05.11.2002 i mål C-476/98
Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna
Kommissionens avdelningar har kontaktat de tyska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Dom av 05.11.2002 i mål C-325/00
Felaktig tillämpning av artikel 28 i rådets direktiv 79/112/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel, kvalitetskontroll, anslutning till Centrale Marketing-Gesellschaft der deutschen Agrarwirtschaft mbH (CMA).
Nyligen meddelad dom.

Grekland

Dom av 23.10.1997 i mål C-375/95
Beskattning av begagnade bilar.
De grekiska myndigheterna har svarat på den kompletterande formella underrättelsen. De har anmält att en omfattande skattereform är på gång. Kommissionen upprätthåller kontakterna för att få noggrann information om hur lagstiftningsförfarandet utvecklas och om tidsplanen.

Dom av 15.10.1998 i mål C-385/97
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 93/118/EG om finansiering av hygienundersökningar och kontroller av färskt kött och fjäderfäkött.
Det fortsatta förfarandet bör bedömas mot bakgrund av ett utkast till upphävande av direktiv 85/73/EEG, som håller på att utarbetas.

Dom av 16.12.1999 i mål C-137/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för direktiv 96/43/EG om ändring av rådets direktiv 91/496/EEG om fastställande av regler för hur veterinärkontroller skall organiseras för djur som importeras till gemenskapen från tredje land.
Det fortsatta förfarandet bör bedömas mot bakgrund av ett utkast till upphävande av direktiv 85/73/EEG, som håller på att utarbetas.

Dom av 25.05.2000 i mål C-384/97
Underlåtenhet att anmäla program i syfte att minska föroreningar som orsakas av att vissa farliga ämnen släpps ut i gemenskapens vattenmiljö.
De grekiska myndigheterna har presenterat ett utkast och en tidsplan för antagande av programmet för att följa domstolens dom och kommissionen avvaktar dess ikraftträdande.

Dom av 15.06.2000 i mål C-470/98
Avgifter för veterinärkontroller av jordbruksprodukter från tredje land.
Det fortsatta förfarandet bör bedömas mot bakgrund av ett utkast till upphävande av direktiv 85/73/EEG, som håller på att utarbetas.

Dom av 16.11.2000 i mål C-214/98
Avgiftsbelopp för hygienundersökningar och kontroller av färskt kött.
Det fortsatta förfarandet bör bedömas mot bakgrund av ett utkast till upphävande av direktiv 85/73/EEG, som håller på att utarbetas.

Dom av 11.10.2001 i mål C-457/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 95/69/EG om villkor och föreskrifter för godkännande och registrering av vissa anläggningar och mellanhänder inom fodersektorn.
De grekiska myndigheterna anmälde i december 2002 nationella genomförandebestämmelser om införlivande av direktivet.
Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Dom av 06.12.2001 i mål C-166/00
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 97/41/EG om fastställande av gränsvärden för bekämpningsmedelsrester, kommissionens direktiv 98/51/EG om godkännande och registrering av vissa anläggningar och mellanhänder inom fodersektorn och kommissionens direktiv 98/67/EG.
Ett förfarande enligt artikel 228 har inletts och fortsätter.

Dom av 30.01.2002 i mål C-103/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 92/43/EEG, brist på skyddsåtgärder för sköldpaddan Caretta-caretta på ön Zakynthos.
Av den information som anmälts av de grekiska myndigheterna framgår att den rättsliga ramen för skydd av Caretta-sköldpaddan samt de konkreta skyddsåtgärderna är otillräckliga.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 07.03.2002 i mål C-64/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser om införlivande av rådets direktiv 96/61/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar.
De grekiska myndigheterna har anmält lag 3010/02 om ändring av ramlagen om miljöskydd samt ministerbeslut 15393/2332/5.8.02 som omfattar verksamhet för vilken det krävs samordnade förebyggande åtgärder och en utvärdering av deras effekter.
Efter granskningen av de anmälda åtgärderna framgår det att bestämmelserna i lagar och andra författningar som införts för att följa domen är ofullständiga.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 19.03.2002 i mål C-426/98
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 69/335/EEG om indirekta skatter på kapitalanskaffning, kapitaltillskott.
Kommissionen har tagit kontakt med de grekiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
Den 7 november 2002 anmälde de grekiska myndigheterna lagen av den 13 september 2002 som verkställer domstolens dom.
Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Dom av 13.06.2002 i mål C-33/01

Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 91/689/EEG om farligt avfall.

Kommissionen har tagit kontakt med de grekiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Svaret från de grekiska myndigheterna innehåller information om nya formuleringar och håller på att granskas.

Dom av 04.07.2002 i mål C-173/01

Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 1999/20/EG om ändring av direktiv 70/524/EEG om fodertillsatser, direktiv 82/471/EEG om vissa produkter som används i djurfoder, direktiv 95/53/EG om fastställande av principerna för organisationen av officiell kontroll på djurfoderområdet och direktiv 95/69/EG om villkor och föreskrifter för godkännande och registrering av vissa anläggningar och mellanhänder inom fodersektorn.

Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

De grekiska myndigheterna har anmält rättsakt 364/2002 som verkställer direktivet i den nationella lagstiftningen.

Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Spanien

Dom av 22.03.1994 i mål C-375/92
Begränsningar av turistguiders frihet att tillhandahålla tjänster.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts. Genom en skrivelse av den 9 december 2002 översände de spanska myndigheterna till kommissionen den slutliga lagtexten för Andalusien. Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Dom av 12.02.1998 i mål C-92/96, talan väckt för andra gången: C-278/01
Felaktig tillämpning, i fråga om sjöar och vattendrag, av bestämmelserna i rådets direktiv 76/160/EEG om kvaliteten på badvatten.
Talan har väckts vid domstolen med stöd av artikel 228.2 i juli 2001.
Beslutet är förenat med ett yrkande om vite.

Dom av 25.11.1998 i mål C-214/96
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/464/EEG om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö (artikel 7: program för att begränsa föroreningar).
De spanska myndigheterna anmälde i november 2001 mycket omfattande information som fortfarande granskas av kommissionen.

Dom av 13.09.2001 i mål C-417/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 96/62/EG om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten.
Genom en skrivelse av den 19 februari 2002 har de spanska myndigheterna anmält lagstiftningsåtgärder för att verkställa domstolens dom. Kommissionen upprätthåller kontakten för att se till att dessa åtgärder är tillräckliga för att följa domstolens dom.

Dom av 16.05.2002 i mål C-232/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 93/16/EEG om ömsesidigt erkännande av läkares utbildningsbevis.
Kommissionen har tagit kontakt med de spanska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 11.07.2002 i mål C-139/00
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 89/369/EEG om förhindrande av luftförorening från nya kommunala avfallsförbränningsanläggningar (La Palma – Kanarieöarna).
Kommissionen har tagit kontakt med de spanska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 28.11.2002 i mål C-414/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal

De spanska myndigheterna anmälde i december 2002 de lagstiftningsåtgärder genom vilka direktivet införlivas i den nationella lagstiftningen. Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Frankrike

Dom av 11.06.1991 i mål C-64/88, talan väckt för andra gången: C-304/02
Fiske: bristande kontroll av att de tekniska föreskrifterna för bevarande av fiskbeståndet följs.
Talan har väckts vid domstolen i augusti 2002 med stöd av artikel 228.2 i fördraget. Beslutet var förenat med ett yrkande om vite.

Dom av 09.12.1997 i mål C-265/95
Hinder mot import av spanska jordgubbar.
Den 9 september 2002 skickade de franska myndigheterna en anmälan till kommissionen.
Kommissionen håller på att förbereda en analys av situationen.

Dom av 18.03.1999 i mål C-166/97
Seines flodmynning: otillräcklig klassificering av särskilda skyddsområden och ofullständigt skyddssystem.
De franska myndigheterna svarade på det motiverade yttrande i mars 2002. Svaret granskas för närvarande av kommissionen.

Dom av 25.11.1999 i mål C-96/98
Miljöskador i Marais poitevin.
De franska myndigheterna anmälde i augusti 2002 sitt svar på det motiverade yttrandet samt inkom med kompletterande svar den 18 och 20 november 2002 som granskas av kommissionen.

Dom av 16.12.1999 i mål C-239/98, talan väckt för andra gången: C-261/02
Felaktigt införlivande av rådets direktiv 92/49/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring och av rådets direktiv 92/96/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser direkt livförsäkring ("tredje försäkringsdirektiven").
De genomförandebestämmelser som meddelats av de franska myndigheterna har ännu inte antagits och talan har väckts vid domstolen med stöd av artikel 228.2 i fördraget. Beslutet var förenat med ett yrkande om vite.

Dom av 23.03.2000 i mål C-327/98
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 93/15/EEG om harmonisering av bestämmelserna om utsläppande på marknaden och övervakning av explosiva varor för civilt bruk.
Beslut har fattats om att gå vidare med förfarandet enligt artikel 228 i fördraget.
De franska myndigheterna anmälde den 26 juni 2002 en förordning som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 07.12.2000 i mål C-374/98
Otillräcklig klassificering av särskilda skyddsområden och ofullständiga särskilda bevarandeåtgärder i Vingrau och Tautavel (östra Pyrenéerna).
De franska myndigheterna svarade på det motiverade yttrande i februari 2002. Svaret granskas för närvarande av kommissionen.

Dom av 07.12.2000 i mål C-38/99
Jakttider som inte överensstämmer med kraven i rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar.
De franska myndigheterna anmälde den 30 juli 2002 nya lagstiftningsåtgärder om jakttider som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 01.02.2001 i mål C-333/99
Underlåtenhet att uppfylla skyldigheter i fråga om förvaltning av kvoter och kontroll i samband med fiskeriverksamhet.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheternas svar klargör inte på ett tillfredsställande sätt de åtgärder som har vidtagits för detta ändamål.

Dom av 08.03.2001 i mål C-266/99
Förorening med nitrat av det ytvatten som är avsett för framställning av dricksvatten i Bretagne.
De franska myndigheterna har svarat på den formella underrättelsen och översände den 19 november 2002 ett kompletterande svar som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 15.03.2001 i mål C-147/00
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/160/EEG om kvaliteten på badvatten och närmare bestämt underlåtenhet att utföra provtagningar med minsta fastställda frekvens samt uteblivna provtagningar avseende den obligatoriska parametern ”kolibakterier totalt”.
De franska myndigheterna anmälde i augusti 2002 uppgifter om badvattnet för 1999 och 2000 som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 10.05.2001 i mål C-285/00
Underlåtenhet att införliva rådets direktiv 89/48/EEG om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier vad beträffar psykologyrket.
Ett förfarande enligt artikel 228 har inletts och fortsätter.

Dom av 11.09.2001 i mål C-220/99
Underlåtenhet att överlämna fullständiga nationella förteckningar över områden enligt artikel 4.1 i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.
De franska myndigheterna anmälde mellan juni och oktober 2002 ytterligare förteckningar över områden av gemenskapsintresse och särskilda skyddsområden som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 06.12.2001 i mål C-146/00
Samhällsomfattande tjänster. Bristande överensstämmelse med artikel 4c i kommissionens direktiv 90/388/EEG om konkurrens på marknaderna för teletjänster och med artiklarna 5.1, 5.3 och 5.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/33/EG om samtrafik och samverkan.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheterna anmälde den 20 mars 2002 ett utkast till förordning om ändring av de aktuella texterna. Förordningen håller fortfarande på att utarbetas.

Dom av 27.02.2002 i mål C-302/00
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 92/79/EEG om tillnärmning av skatt på cigaretter och rådets direktiv 95/59/EG om andra skatter än omsättningsskatter som påverkar förbrukningen av tobaksvaror.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
I brist på definitiva lagstiftningsåtgärder som upphäver de berörda bestämmelserna har förfarandet enligt artikel 228 inletts och fortsätter.

Dom av 25.04.2002 i mål C-52/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 85/374/EEG om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheterna svarade den 3 oktober 2002 att lämpliga ändringar redan var planerade. Ingen text finns dock tillgänglig än och ingen preliminär tidsplan har översänts.

Dom av 02.05.2002 i mål C-292/99
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med vissa bestämmelser i rådets direktiv 75/442/EEG och 91/689/EEG samt i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG, plan för avfallshantering.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheternas svar av den 6 november 2002 granskas för närvarande av kommissionen.

Dom av 04.06.2002 i mål C-483/99
Godkännandeförfarande, överskridande av investeringsgränser "Golden share, Elf-Aquitaine".
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 06.06.2002 i mål C-177/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med artikel 4.1 och artikel 11 i rådets direktiv 96/59/EG om bortskaffande av polyklorerade bifenyler och polyklorerade terfenyler (PCB och PCT).
Eftersom ingen nationell plan för bortskaffande och dekontaminering av utrustning som innehåller PCB och PCT har anmälts har förfarandet enligt artikel 228 inletts.

Dom av 13.06.2002 i mål C-286/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets direktiv 98/10/EG om tillhandahållande av öppna nätverk (ONP) för taltelefoni och samhällsomfattande tjänster för telekommunikation i en konkurrensutsatt miljö.
Kommissionen kommer snart att ta kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder dessa avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 18.06.2002 i mål C-60/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 89/369/EEG och 89/429/EEG om förhindrande och minskning av luftförorening från befintliga kommunala avfallsförbränningsanläggningar.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheternas svar av den 17 september 2002 granskas för närvarande av kommissionen.

Dom av 27.06.2002 i mål C-258/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheternas svar granskas för närvarande.

Dom av 12.09.2002 i mål C-152/00
Delvis bristande genomförande och bristande överensstämmelse med rådets direktiv 86/609/EEG om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheternas svar granskas för närvarande.

Dom av 26.09.2002 i mål C-351/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhölls.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De franska myndigheternas svar granskas för närvarande.

Dom av 07.11.2002 i mål C-348/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 97/11/EG om ändring av direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 26.11.2002 i mål C-202/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 79/409/EEG, inte i tillräcklig omfattning utsett särskilda skyddsområden för vilda fåglar.
Nyligen meddelad dom.

Dom av 28.11.2002 i mål C-259/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets direktiv 98/30/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas.
Kommissionen har tagit kontakt med de franska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Irland

Dom av 21.09.1999 i mål C-392/96
Bristande överensstämmelse i den irländska lagstiftningen med flera bestämmelser i rådets direktiv 85/337/EEG om bedömning av vissa offentliga och privata projekts inverkan på miljön.
Av den information och den tidsplan som anmälts av de irländska myndigheterna framgår att de åtgärder som antagits för att verkställa domstolens beslut är otillräckliga när det gäller utvinning av torv i känsliga områden.
Kommissionen har beslutat att väcka talan med stöd av artikel 228.2 i fördraget.
Beslutet kommer att vara förenat med ett yrkande om vite.

Dom av 11.09.2001 i mål C-67/99
Underlåtenhet att anmäla fullständiga nationella förteckningar över områden enligt artikel 4.1 i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.
De framgår av resultaten från det biogeografiska seminariet för Atlantregionen (5–7 juni 2002) att den förteckning som föreslagits av de irländska myndigheterna för att följa domstolens beslut är otillräcklig.

Dom av 18.10.2001 i mål C-354/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 86/609/EEG om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts och fortsätter.
De irländska myndigheterna anmälde i december 2002 ny lagstiftning som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 19.03.2002 i mål C-13/02
Underlåtenhet att ratificera Parisakten (1971) till Bernkonventionen.
Kommissionen har tagit kontakt med de irländska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att efterkomma domstolens dom.
Eftersom de irländska myndigheterna inte har svarat inom tidsfristen har förfarandet enligt artikel 228 inletts.

Dom av 13.06.2002 i mål C-117/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 79/409/EEG och 92/43/EEG, försämring av habitaten för arterna i det särskilda skyddsområdet Owenduff-Nephin Beg Complex som orsakats av överbetande fårhjordar.
Kommissionen har tagit kontakt med de irländska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att efterkomma domstolens dom.
De irländska myndigheternas svar granskas för närvarande.

Dom av 15.10.2002 i mål C-327/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 98/20/EG om ändring av direktiv 92/14/EEG om begränsningar i utnyttjandet av flygplan som omfattas av volym 1, del II, kapitel 2 i bilaga 16 till konventionen om internationell civil luftfart, andra upplagan (1988).
Kommissionen har tagit kontakt med de irländska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att efterkomma domstolens dom.

Dom av 15.10.2002 i mål C-328/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för kommissionens direktiv 1999/28/EG om ändring av bilagan till rådets direktiv 92/14/EEG om begränsningar i utnyttjandet av flygplan som omfattas av volym 1, del II, kapitel 2 i bilaga 16 till konventionen om internationell civil luftfart, andra upplagan (1988).
Kommissionen har tagit kontakt med de irländska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att efterkomma domstolens dom.

Dom av 14.11.2002 i mål C-316/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 80/778/EEG om kvaliteten på dricksvatten.
Nyligen meddelad dom.

Dom av 10.12.2002 i mål C-362/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhölls.
Nyligen meddelad dom.

Italien

Dom av 01.06.1995 i mål C-40/93
Tillträde till tandläkaryrket.
Kommissionen väntar på att lämplighetsprovet, som snarast bör äga rum, verkligen skall anordnas.
Den halvofficiella information som anmäldes i oktober 2002 visar att utbildningskurser kommer att anordnas vid de 20 berörda universiteten.
Ärendet utvecklas i positiv riktning.

Dom av 29.01.1998 i mål C-280/95
Underlåtenhet att genomföra beslut 93/496/EEG av den 9 juni 1993 om skyldigheten att återkräva det skattemässiga stöd som beviljats till vägtransportföretag för 1992.
De italienska myndigheterna har anmält ”Decreto-Legge 20 marzo 2002 n° 36” som omvandlats till ”Legge 17 maggio 2002 n° 96” som anger formerna för återbetalning av stödet i fråga och fastställer tidsgränsen för återbetalning av olagligt stöd till 48 månader istället för 24 månader.
Kommissionen har fått ett svar från de italienska myndigheterna om anledningen till förlängningen av tidsgränsen.
Detta svar granskas för närvarande.

Dom av den 01.10.1998 i mål C-285/96
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/464/EEG om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö (artikel 7: program för att begränsa föroreningar).
De italienska myndigheterna svarade den 1 mars 2002 på den formella underrättelsen.
Detta svar granskas för närvarande.

Dom av 09.03.2000 i mål C-386/98, talan väckt för andra gången: C-57/03
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden.
De italienska myndigheterna har överlämnat texten till ”legge comunitaria 2001”, där deras åtagande att på kort sikt införliva direktivet framhålls.
Eftersom ingen åtgärd har anmälts har kommissionen har beslutat att väcka talan med stöd av artikel 228.2 i fördraget.
Beslutet är förenat med ett yrkande om vite.

Dom av 08.06.2000 i mål C-264/99
Rättsliga hinder mot att bedriva verksamhet som speditör.
De italienska myndigheterna har anmält ett utkast till förenklad förordning om inskrivning i speditörsregistret som skulle vara klart till september/oktober 2002. I brist på grundläggande inslag och ett tillräckligt klart förfarande har förfarandet enligt artikel 228 fortsatt.

Dom av 26.06.2001 i mål C-212/99

Diskriminering av utländska lektorer
Nya klagomål har dykt upp under tiden och förfarandet enligt artikel 228 i fördraget har inletts och fortsätter.
Kommissionen fortsätter att ha kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 08.11.2001 i mål C-127/99
Underlåtenhet att upprätta handlingsprogram för känsliga områden, av övervakning och rapporter enligt rådets direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas med nitrater från jordbruket.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.
De italienska myndigheternas svar av den 4 september 2002 granskas för närvarande.

Dom av 15.11.2001 i mål C-49/00
Bristande införlivande av rådets direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet.
De italienska myndigheterna har genom en skrivelse den 8 maj 2002 anmält en ny lag som vid granskningen visade sig otillräcklig för att följa domstolens dom.
Kommissionen väntar fortfarande på anmälan av den tidsplanen för antagande av lagstiftningen.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 29.11.2001 i mål C-202/99
Felaktigt införlivande av rådets direktiv 76/686/EEG och 78/687/EEG om ömsesidigt erkännande av utbildningsbevis respektive tandläkares verksamhet.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De italienska myndigheterna har genom en skrivelse av den 22 april 2002 anmält ett utkast till ”Legge comunitaria 2002” som när det är antaget kommer att verkställa domstolens dom fullt ut.
Kommissionen väntar på information om antagandet av denna lag och anmälan av den antagna texten.

Dom av 15.01.2002 i mål C-439/99
Italienska bestämmelser om mässor och utställningar.
Vissa bestämmelser i tre statliga dekret samt i lagstiftningen i fem regioner och en autonom provins är oförenliga med EG-fördraget.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Dom av 24.01.2002 i mål C-372/99
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor i konsumentavtal.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
I sitt svar av den 5 augusti 2002 hänvisar de italienska myndigheterna till ett lagförslag om ändring av artikel 1 469e i civillagen.
Detta lagförslag har dock ännu inte trätt i kraft.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 24.01.2002 i mål C-466/99
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 75/442/EEG, ändrat genom rådets direktiv 91/156/EEG, rådets direktiv 91/689/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 94/689/EG, plan för avfallshantering.
Analysen av de italienska myndigheternas svar visar att avfallshanteringsplanen för Sicilien fortfarande inte har anmälts och att planen för Basilicata är ofullständig och inte har antagits formellt.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 07.02.2002 i mål C-279/00
Förmedlingar för tillfälligt arbete.
Kommissionen har kontaktat de italienska myndigheterna för att kontrollera om den nya budgeten för år 2001 (legge n° 388 du 23/12/00) uppfyller domstolens krav när det gäller de diskriminerande hinder som är baserade på etableringsort.
Eftersom de italienska myndigheterna inte har svarat har förfarandet enligt artikel 228 inletts.

Dom av 19.02.2002 i mål C-295/00
Avgift för passagerare som går i land respektive ombord – frihet att tillhandahålla tjänster.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
I sitt svar har de italienska myndigheterna anmält artikel 16 i ”legge n° 422 du 29/12/2000” där det föreskrivs att den berörda avgiften skall avskaffas.
Ärendet utvecklas i positiv riktning.

Dom av 27.02.2002 i mål C-46/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 96/59/EG om bortskaffande av polyklorerade bifenyler och polyklorerade terfenyler (PCB och PCT).
Den förteckning som översänts av de italienska myndigheterna är fortfarande otillräcklig för att följa artikel 4.1 och artikel 11 i direktivet.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 07.03.2002 i mål C-145/99
Förbud för advokater från andra medlemsstater som önskar tillhandahålla sina tjänster i Italien att upprätta advokatbyrå.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De italienska myndigheterna anmälde den 21 juni 2002 ett lagförslag i syfte att åtgärda den första anmärkningen (struktur) och ett utkast till ministerdekret i syfte att åtgärda den tredje anmärkningen (införlivande).
Kommissionen väntar på att texten till ovannämnda förslag skall översändas.

Dom av 19.03.2002 i mål C-224/00
Diskriminerande påföljder gentemot en tysk medborgare.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De italienska myndigheterna har anmält ett ändringsförslag till Codice della Strada som innebär ytterligare diskrimineringar av förare till fordon som inte är registrerade i Europeiska unionen.

Dom av 21.03.2002 i mål C-298/99
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 85/384/EEG om det ömsesidiga erkännandet av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De italienska myndigheterna anmälde den 2 maj 2002 ett lagförslag i syfte att se till att överträdelsen upphör.
Kommissionen väntar på uppgifter om tidpunkt för när vissa artiklar skall börja tillämpas.

Dom av 25.04.2002 i mål C-396/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse.
Kommissionen har tagit kontakt med de italienska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
Granskningen av det svar som anmäldes den 12 september 2002 av de italienska myndigheterna visar att reningsanläggningarna ännu inte är operativa och den översända tidsplanen är inte tillförlitlig.

Dom av 30.05.2002 i mål C-323/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med kommissionens direktiv 98/101/EG, batterier och ackumulatorer som innehåller vissa farliga ämnen.
Granskningen av den information som anmälts av de italienska myndigheterna visar att de åtgärder som meddelats för att följa domstolens dom inte har antagits.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 24.10.2002 i mål C-455/00
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 90/270/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa i arbete vid bildskärm.
Nyligen meddelad dom.

Luxemburg

Dom av 11.06.1998 i mål C-206/96
Underlåtenhet att upprätta program i syfte att begränsa förorening av 99 ämnen som är upptagna i förteckning II i bilagan till rådets direktiv 76/464/EEG om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö.
Förfarandet enligt artikel 228 fortsätter. I oktober 2002 överlämnade de luxemburgska myndigheterna ett utkast till förordning, dock utan att ange någon tidsplan för antagande.

Dom av den 8 mars 2001 i mål C-266/00
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket
De luxemburgska myndigheternas svar är ofullständigt och ingen av anmärkningarna har kunnat upphävas.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 15.01.2002 i mål C-196/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med kommissionens beslut 94/3/EG om en förteckning över avfall.
Kommissionen har tagit kontakt med de luxemburgska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avsåg att vidta för att följa domstolens dom.
Ett förfarande enligt artikel 228 har inletts, eftersom inget svar erhållits.

Dom av 19.02.2002 i mål C-366/00
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för rådets direktiv 97/11/EG om ändring av direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.
Kommissionen har tagit kontakt med de luxemburgska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avsåg att vidta för att följa domstolens dom.
Det framgår av analysen av de luxemburgska myndigheternas svar att man inte har upprättat någon tidsplan för införlivandet.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 16.05.2002 i mål C-372/01
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG om utsläppande av biocidprodukter på marknaden.
Kommissionen har tagit kontakt med de luxemburgska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
I brist på tillfredsställande svar och effektivt införlivande av direktivet har förfarandet enligt artikel 228 i fördraget inletts.

Dom av 20.06.2002 i mål C-299/01
Begäran om tilläggslagstiftning om rätten till garanterad minimiinkomst.

De luxemburgska myndigheterna anmälde i december 2002 en lag av den 21 december 2001 som upphäver det diskriminerande villkoret.
Ärendet kommer mycket snart att avslutas.

Dom av 05.11.2002 i mål C-472/98
Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna
Kommissionens avdelningar har kontaktat de luxemburgska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Dom av 05.12.2002 i mål C-174/01
Underlåtenhet att anmäla planer och utkast enlig vad som anges i artikel 11 i rådets direktiv 96/59/EG om bortskaffande av polyklorerade bifenyler och polyklorerade terfenyler (PCB och PCT).
Nyligen meddelad dom.

Nederländerna

Dom av 10.05.2001 i mål C-152/98
Förorening av Scheldeområdet; felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/464/EEG om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö.
De nederländska myndigheterna har ännu inte anmält några program. Ett förfarande enligt artikel 228 har inletts och fortsätter.

Dom av 19.03.2002 i mål C-268/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 76/160/EEG om kvaliteten på badvatten.
Kommissionen har tagit kontakt med de nederländska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.
De nederländska myndigheterna har anmält en handlingsplan och två tidsplaner med preliminära uppgifter för badsäsongen 2002.
Kommissionen väntar på de definitiva uppgifterna.

Österrike

Dom av 26.09.2000 i mål C-205/98
Höjning av tullarna för Brenner-motorvägen.
Förfarandet enligt artikel 228 har skjutits upp för att kommissionen skall få möjlighet att granska de vägtullar som antagits av de österrikiska myndigheterna med anledning av domstolens dom i ljuset av det nya direktivet 99/62/EG.

Dom av 14.06.2001 i mål C-473/99
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för direktiv 95/30/EG om anpassning, som en följd av nya teknologiska rön, av rådets direktiv 90/679/EEG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för biologiska agenser i arbetet.
De lagstiftningsåtgärder som anmälts av de österrikiska myndigheterna har visat sig vara otillräckliga.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 11.10.2001 i mål C-110/00
Underlåtenhet att anmäla nationella genomförandebestämmelser för direktiv 97/59/EG om anpassning, som en följd av nya teknologiska rön, av rådets direktiv 90/679/EEG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för biologiska agenser i arbetet.
De österrikiska myndigheterna anmälde den 16 oktober 2002 uppgifter som analyserats av kommissionen mot bakgrund av införlivandet av direktiv 97/59/EG.

Dom av 27.11.2001 i mål C-424/99
Insyn i de åtgärder som reglerar prissättningen på humanläkemedel och deras inordnande i de nationella sjukförsäkringssystemen.
De österrikiska myndigheterna anmälde den 17 september 2002 de nationella åtgärder som vidtagits för att följa domstolens dom, som för närvarande granskas av kommissionen.

Dom av 05.11.2002 i mål C-475/98

Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna

Kommissionens avdelningar har kontaktat de österrikiska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Portugal

Dom av 13.07.2000 i mål C-261/98
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/464/EEG om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö (artikel 7: program för att begränsa föroreningar).
Förfarandet enligt artikel 228 fortsätter. De portugisiska myndigheterna har svarat på det motiverade yttrandet och har överlämnat programmen.
Dessa program granskas för närvarande av kommissionen.

Dom av 26.06.2001 i mål C-70/99
Diskriminering beträffande flygplatsavgifter vid tillträdet för gemenskapens lufttrafikföretag till flyglinjer inom gemenskapen.
De portugisiska myndigheterna har anmält ”Decret Regulamentar n° 5 – A/2002” av den 8 februari 2002 om flygplatsavgifter.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts beträffande den del i domen som ännu inte har verkställts (”diskriminerande säkerhetsavgifter”).
I sitt svar av den 1 oktober 2002 översände de portugisiska myndigheterna ett utkast till beslut som kommer att antas inom kort.

Dom av 04.06.2002 i mål C-367/98
Diskriminering av utländska investeringar i privatiserade bolag.
Kommissionen har tagit kontakt med de portugisiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att följa domstolens dom.

Finland

Dom av 07.03.2002 i mål C-169/00

Felaktig tillämpning av rådets sjätte mervärdeskattedirektiv 77/388/EEG, undantag från mervärdeskatt för leveranser och import av konstverk.

Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Genom en skrivelse av 20 december 2002 har de finska myndigheterna anmält lagstiftningsåtgärder för att verkställa domstolens dom.

Ärendet kommer förmodligen att avslutas mycket snart.

Dom av 05.11.2002 i mål C-469/98

Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna

Kommissionens avdelningar har kontaktat de finska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Sverige

Dom av 14.06.2001 i mål C-368/00

Felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/160/EEG om kvaliteten på badvatten.

Eftersom några platser har undantagits, har en granskning av kommissionens tekniska avdelningar visat sig vara nödvändig.

Av denna granskning framgår det att direktivets krav inte har respekterats vad gäller artiklarna 4.1 och 6.1 i direktivet.

Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 05.11.2002 i mål C-468/98

Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna

Kommissionens avdelningar har kontaktat de svenska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Förenade kungariket

Dom av den 12.09.2000 i mål C-359/97
Underlåtenhet att belägga vägtullar med mervärdeskatt.
Eftersom de brittiska myndigheterna varken har översänt någon tidsplan eller preliminär text har förfarandet enligt artikel 228 inletts och fortsätter.
Som svar på det motiverade yttrandet har de brittiska myndigheterna meddelat en ändring av den berörda lagstiftningen till den 1 februari 2003.

Dom av 07.12.2000 i mål C-69/99
Felaktigt införlivande av direktivet om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket.
Den information som överlämnats av de brittiska myndigheterna som svar på den formella underrättelsen är fortfarande otillräcklig för att följa artiklarna 3.1 och 3.2 i direktivet.

Dom av 13.11.2001 i mål C-427/00
Felaktig tillämpning av rådets direktiv 76/160/EEG om kvaliteten på badvatten.
Kommissionen har tagit kontakt med de brittiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att efterkomma domstolens dom.
De brittiska myndigheterna anmälde den 11 juli 2002 åtgärder för att verkställa domstolens dom.
Dessa åtgärder skall bedömas mot bakgrund av resultaten från badsäsongen 2002.

Dom av 24.01.2002 i mål C-35/00
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 91/156/EEG och 91/689/EEG samt Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG, plan för avfallshantering.
Kommissionen har tagit kontakt med de brittiska myndigheterna för att ta reda på vilka åtgärder de avser att vidta för att efterkomma domstolens dom.
De brittiska myndigheterna inkom den 12 juli 2002 med de åtgärder som antagits för hela regionen.
Kommissionen väntar dock på mer exakta uppgifter om situationen vad gäller de lokala planerna för England, Wales och Skottland.

Dom av 07.03.2002 i mål C-39/01
Bristande överensstämmelse i den nationella lagstiftningen med rådets direktiv 96/61/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar.
Det framgår av granskningen av de åtgärder som anmälts av de brittiska myndigheterna att de meddelade bestämmelserna inte kommer att träda i kraft före 2003.
Förfarandet enligt artikel 228 har inletts.

Dom av 05.11.2002 i mål C-466/98
Ingående av så kallat open skies-avtal med Förenta staterna
Kommissionens avdelningar har kontaktat de brittiska myndigheterna och uppmanat dem att tillämpa de hävningsklausuler som ingår i det avtal som slutits med Förenta staterna för att följa domstolens beslut.

Dom av 14.11.2002 i mål C-454/99
Brott mot övervakningsskyldighet, överfiske 1985–1986 och 1988
Nyligen meddelad dom.

Dom av 14.11.2002 i mål C-140/00
Brott mot övervakningsskyldighet, överfiske 1995 och 1996.
Nyligen meddelad dom.

BILAGA VI

NATIONELLA DOMSTOLARS TILLÄMPNING AV GEMENSKAPSRÄTTEN

1. Tillämpningen av artikel 234 EG[1]

Under 2002 har nationella domstolar i enlighet med artikel 234 EG begärt förhandsavgöranden från Europeiska gemenskapernas domstol (nedan ”EG-domstolen”) i 216 ärenden som gäller tolkningen av gemenskapsrätten eller giltigheten av en rättsakt från gemenskapen.

Dessa framställningar om förhandsavgöranden offentliggörs i sin helhet i *Europeiska unionens officiella tidning* så snart de har registrerats vid EG-domstolens kansli. I nedanstående tabell visas hur många förhandsavgöranden domstolarna i respektive medlemsstat har begärt från EG-domstolen de senaste elva åren.[2]

Antal framställningar om förhandsavgöranden per medlemsstat

	År										
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Belgien	16	22	19	14	30	19	12	13	15	10	18
Danmark	3	7	4	8	4	7	7	3	3	5	8
Tyskland	62	57	44	51	66	46	49	49	47	53	59
Grekland	1	5	-	10	4	2	5	3	3	4	7
Spanien	5	7	13	10	6	9	55	4	5	4	3
Frankrike	15	22	36	43	24	10	16	17	12	15	8
Irland	-	1	2	3	-	1	3	2	2	1	-
Italien	22	24	46	58	70	50	39	43	50	40	37
Luxemburg	1	1	1	2	2	3	2	4	-	2	4
Nederländerna	18	43	13	19	10	24	21	23	12	14	12
Österrike				2	6	35	16	56	31	57	31
Portugal	1	3	1	5	6	2	7	7	8	4	3
Finland				-	3	6	2	4	5	3	7
Sverige				6	4	7	6	5	4	4	5
Storbritannien	15	12	24	20	21	18	24	22	26	21	14
Benelux-domstolen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Totalt	162	204	203	251	256	239	264	255	224	237	216

[1] Vi använder i denna rapport EG-domstolens metod för hänvisning till artiklar i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Om hänvisningen gäller en artikel innan Amsterdamfördraget trädde i kraft (1 maj 1999) skriver vi ”i EG-fördraget”. Om hänvisningen gäller en artikel efter det att Amsterdamfördraget trädde i kraft, skriver vi ”EG” efter artikelnumret.

[2] Rapporterna för 1996–1999 har publicerats i EGT C 332, 3.11.1997, s. 198, EGT C 250, 10.8.1998, s. 195, EGT C 354, 7.12.1999, s. 182, EGT C 192, 30.1.2001, s. 192. Rapporterna för 2000 och 2001 finns på kommissionens webbplats på Internet (http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/droit_com/index_fr.htm).

Efter en ökning på grund av att tre nya länder anslöt sig 1995 har antalet framställningar varit relativt oförändrat. Domstolar i samtliga medlemsstater har begärt förhandsavgöranden. De 216 målen om förhandsavgöranden utgjorde 45 procent av de totalt 477 mål som väcktes vid EG-domstolen under 2002. Nedanstående tabell visar antalet framställningar om förhandsavgöranden från medlemsstaternas domstolar och vilka domstolar som har begärt förhandsavgöranden.

Antal framställningar om förhandsavgöranden från medlemsstaternas domstolar under 2002

Belgien	Cour de cassation	5
	Conseil d'État	5
	Andra domstolar	8
Danmark	Højesteret	1
	Andra domstolar	7
Tyskland	Bundesgerichtshof	3
	Bundesverwaltungsgericht	4
	Bundesfinanzhof	13
	Bundessozialgericht	4
	Andra domstolar	35
Grekland	Andra domstolar	7
Spanien	Tribunal Supremo	2
	Andra domstolar	1
Frankrike	Cour de cassation	2
	Conseil d'État	3
	Andra domstolar	3
Irland	-	-
Italien	Corte suprema di cassazione	5
	Andra domstolar	32
Luxemburg	Cour administrative	1
	Andra domstolar	3
Nederländerna	Raad van State	1
	Hoge Raad	6
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	1
	Andra domstolar	4
Österrike	Bundesvergabeamt	3
	Oberster Gerichtshof	12
	Verwaltungsgerichtshof	5
	Andra domstolar	11
Portugal	Supremo Tribunal Administrativo	1
	Andra domstolar	2
Finland	Korkein Hallinto-oikeus/Högsta förvaltningsdomstolen	3
	Korkein oikeus/Högsta domstolen	2
	Andra domstolar	2
Sverige	Högsta domstolen	1

	Regeringsrätten Andra domstolar	1 3
Storbritannien	House of Lords Court of Appeal Andra domstolar	2 3 9

2. Viktiga avgöranden i medlemsstaternas domstolar och i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

2.1. *Inledning*

Följande analys ger vid handen att medlemsstaternas domstolar i allt högre utsträckning tar gemenskapsrätten i beaktande. Analysen är inte begränsad till avgöranden från de högsta rättsinstanserna. Det är redan från första instans som medlemsstaternas domstolar i egenskap av allmänna domstolar måste tillämpa gemenskapsrätten.

Liksom tidigare år har kommissionen fått tillgång till uppgifter från EG-domstolens centrum för undersökning och dokumentation och från dess dataavdelning. Det är emellertid kommissionen som är upphovsman till föreliggande rapport. Upplysningsvis kan nämnas att EG-domstolens centrum för undersökning och dokumentation varje år får kännedom om omkring 1 200 avgöranden som rör gemenskapsrätten.

2.2. *Undersökningens syfte*

Undersökningen omfattar avgöranden som har meddelats eller offentliggjorts under det gångna året och har till syfte att besvara följande frågor:

a. i. Har en domstol vars avgöranden inte kan överklagas underlåtit att begära förhandsavgörande från EG-domstolen i ett mål som rör tolkningen av en gemenskapsrättslig regel som inte är klar och otvetydig?

   ii. Förtjänar några andra beslut om förhandsavgöranden att lyftas fram?

b. Har en domstol förklarat en rättsakt från en EG-institution ogiltig i strid med den princip som EG-domstolen fastslog i Foto-Frost-målet[3]?

c. Har intressanta domar avkunnats där principerna i målen Francovich eller Factortame/Brasserie du Pêcheur tillämpats?

d. Har det avkunnats domar som är av särskilt intresse eller avviker från gängse praxis?

[3] EG-domstolens dom av den 22 oktober 1987 i mål 314/85, Foto-Frost, Rec. 1987, s. 4199 (svensk specialutgåva, volym IX, s. 233).

Första frågan

Tyskland: Flera domstolar har beslutat att inte vända sig till EG-domstolen med hänvisning till att det inte råder något rimligt tvivel om tolkningen av EG-rätten (*acte clair*-teorin).[4] Bundesfinanzhof [5] avgjorde den 15 maj 2002 ett mål om tillämpning av den progressiva skatteskalan på inkomstskatt. Omständigheterna i målet var följande. En arbetstagare hade under samma beskattningsår haft inkomster i Tyskland och, efter flytt, i Nederländerna. De tyska skattemyndigheterna hävdade att hänsyn skall tas till inkomsterna i en annan medlemsstat under samma beskattningsår vid fastställandet av den progressiva skatteskala som skall tillämpas på inkomsterna i Tyskland, även om skatt inte skall betalas i Tyskland för inkomsterna från den andra medlemsstaten efter flytten. Bundesfinanzhof fann att ett sådant fastställande av den progressiva skatteskalan inte strider mot EG-rätten. Artikel 48.1 i EG-fördraget (numera artikel 39.1 EG) hindrar inte detta, eftersom inkomsterna i Tyskland och Nederländerna bara beskattas en gång och skattebeloppet i Tyskland inte blir högre än för arbetstagare som har bott i det landet under hela beskattningsåret. Bundesfinanzhof fann, med hänvisning till EG-domstolens dom av den 27 juni 1996,[6] att det inte råder något tvivel om rättsläget och att det därför inte föreligger någon skyldighet att vända sig till EG-domstolen.

I samma mål anförde Bundesfinanzhof också, med hänvisning till EG-domstolens dom av den 14 september 1999,[7] att artikel 48.2 i EG-fördraget (numera efter ändring artikel 39.2 EG) inte hindrar att en medlemsstat tillämpar bestämmelser som dels ger gifta par med hemvist i medlemsstaten skatteförmåner, dels ställer som villkor för samma skatteförmån för gifta par som saknar hemvist i den medlemsstaten att minst 90 procent av deras globala inkomst beskattas där eller, om den procentandelen inte uppnås, att de inkomster från utlandet som inte beskattas i medlemsstaten inte överskrider ett visst tak, varvid det finns möjlighet att ta hänsyn till deras personliga förhållanden och familjeförhållanden i hemvistlandet. Bundesfinanzhof drog slutsatsen att det samma gäller för det fall att en enda make bor i Tyskland, medan den andra maken bor i en annan medlemsstat. Eftersom Bundesfinanzhof även här ansåg att rättsläget var tillräckligt klart, beslutade domstolen att den inte var skyldig att begära förhandsavgörande från EG-domstolen.

Bundesfinanzhof drog samma slutsats i en dom den 21 mars 2002.[8] Målet gällde en

---

4 EG-domstolens dom av den 6 oktober 1982 i mål 283/81, Srl CILFIT och Lanificio di Gavardo SpA mot Ministero della sanità, Rec. 1982, s. 3415 (svensk specialutgåva, volym VI, s. 513).

5 Dom av den 15 maj 2002, Az I R 40/01, *Der Betrieb* 2002, s. 1743ff.

6 EG-domstolens dom av den 27 juni 1996 i mål C-107/94, S. H. Asscher mot Staatssecretaris van Financiën, REG 1996, s. I-3089. Bundesfinanzhof nämner uttryckligen punkt 46ff (se ovannämnda dom från Bundesfinanzhof, *Der Betrieb* 2002, s. 1744, fotnot 3 och 4).

7 EG-domstolens dom av den 14 september 1999 i mål C-391/97, Frans Gschwind mot Finanzamt Aachen-Außenstadt, REG 1999, s. I-5451.

8 Az. VII R 35/01, *Recht der internationalen Wirtschaft* 2002, s. 644.

tysk exportör som hade exporterat boskap till länder utanför EU. Boskapen hade dött utanför det gemensamma tullområdet före övergång till fri omsättning i destinationsländerna, men efter det att tullformaliteterna hade uppfyllts och exportbidraget utbetalats. De tyska tullmyndigheterna begärde återbetalning av exportbidraget. Bundesfinanzhof fann däremot att utbetalningen av exportbidraget är kopplat till att tullformaliteterna har uppfyllts i rätt tid och på vederbörligt sätt. Även om produktens övergång till fri omsättning i ett land utanför EU kan vara ett ytterligare villkor för att bevilja bidrag, kan det inte anses som ett godtagbart skäl för att återkräva exportbidrag när detta väl har utbetalats till exportören.

Enligt Bundesfinanzhof saknar tullmyndigheterna grund för att hävda att rätten till exportbidrag har bortfallit. De kan därför inte tvinga exportören att återbetala utbetalda bidrag. Bundesfinanzhof fann att det, med hänsyn till EG-domstolens praxis,[9] inte rådde något tvivel om tolkningen av EG-bestämmelserna och avstod från att begära förhandsavgörande från EG-domstolen.

Bundesarbeitsgericht har haft att avgöra frågan om en arbetsgivare, som driver en privatskola och ett internat, bryter mot likabehandlingsprincipen när han beviljar tilläggspension endast till personer som har varit anställda vid privatskolan. Bundesarbeitsgericht fann i en dom den 19 juni 2001[10] att särbehandlingen kan motiveras med hänvisning till att tilläggspensionen för de anställda vid privatskolan till stor del ersätts av staten enligt *Ersatzschulfinanzgesetz*,[11] medan samma pension för anställda vid internatet måste betalas fullt ut av arbetsgivaren. Bundesarbeitsgericht ogillade kärandens yrkande om att begära förhandsavgörande från EG-domstolen om denna fråga. Domstolen anförde att EG-rätten inte känner den allmänna likabehandlingsprincipen (*allgemeiner Gleichbehandlungsgrundsatz*) och att det i det aktuella fallet inte fanns något som tydde på att artikel 141 EG hade överträtts. Därför fann Bundesarbeitsgericht att ett avgörande från EG-domstolen inte var nödvändigt för

---

9 EG-domstolens dom av den 14 december 2000 i mål C-110/99, Emsland-Stärke GmbH mot Hauptzollamt Hamburg-Jonas, REG 2000, s. I-11569.

10 Bundesarbeitsgericht, dom av den 19 juni 2001, 3 AZR 557/00, *Der Betrieb* 2002, s. 436.

11 Delstaten Nordrhein-Westfalens lag om statligt godkända privatskolor (*Ersatzschulfinanzgesetz NRW*).

att döma i saken.

Bundesgerichtshof beslutade också i två domar den 11 juli 2002[12] att inte begära förhandsavgöranden från EG-domstolen med hänvisning till att EG-bestämmelserna är tillräckligt klara. Det aktuella målet gällde avgränsningen mellan läkemedel å ena sidan och livsmedel respektive livsmedelstillskott å den andra. Bundesgerichtshof hänvisade till definitionen av läkemedel i artikel 1 andra ledet i direktiv 65/65/EEG[13] och till EG-domstolens praxis[14] och konstaterade att läkemedel måste tolkas på ett tillräckligt vitt sätt och omfatta alla substanser som kan ha en inverkan på organismens själva funktion. Bundesgerichtshof fann att det ankommer på de nationella myndigheterna att under domstols kontroll avgöra om en produkt skall betraktas som ett läkemedel eller inte. Myndigheterna skall därvidlag ta hänsyn till produktens sammansättning, riskerna med att inta den under längre tid eller dess biverkningar och, mer allmänt, dess samtliga kännetecken, bland annat dess sammansättning, farmakologiska egenskaper (såsom de kan fastställas enligt aktuella vetenskapliga rön), användning, spridning, konsumenternas kunskaper och riskerna med att inta produkten. Enligt Bundesgerichtshof saknar ikraftträdandet av förordning (EG) nr 178/2002[15] (om allmänna principer för livsmedelslagstiftningen) betydelse för gränsdragningen mellan livsmedel och läkemedel, eftersom förordningen endast inför begreppet läkemedel, enligt definitionen i direktiv 65/65/EEG, i livsmedelsrätten. Därför saknades det anledning att begära förhandsavgörande från EG-domstolen[16].

---

12 Bundesgerichtshof, dom av den 11 juli 2002, I ZR 273/99 (Sportlernahrung), *Zeitschrift für das gesamte Lebensmittelrecht* 2002, s. 660ff, och dom av den 11 juli 2002, I ZR 34/01(Muskelaufbaupräparate), *Wettbewerb in Recht und Praxis* 2002, s. 1141ff.

13 Rådets direktiv 65/65/EEG av den 30 januari 1965 om tillnärmning av bestämmelser som fastställs genom lagar eller andra författningar och som gäller farmaceutiska specialiteter, EGT P 22, 9.2.1965, s. 369 (svensk specialutgåva, område 13, volym 1, s. 67). Artikel 1 andra strecksatsen lyder: ”*Läkemedel*: varje substans eller kombination av substanser som tillhandahålls för att behandla eller förebygga sjukdom hos människor eller djur, varje substans eller kombination av substanser som är avsedd att tillföras människor eller djur i syfte att ställa diagnos eller att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner.”

14 EG-domstolens dom av den 21 mars 1991 i mål C-369/88, brottmål mot Jean-Marie Delattre, Rec. 1991, s. I-1487 (ej översatt till svenska); EG-domstolens dom av den 20 maj 1992 i mål C-290/90, kommissionen mot Tyskland, Rec. 1992, s. I-3317 (ej översatt till svenska).

15 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet, EGT L 31, 1.2.2002, s. 1.

16 Tilläggas bör att detta underförstådda beslut av Bundesgerichtshof har kritiserats av D. Gorny, kommentar till Bundesgerichtshofs dom den 11 juli 2002, I ZR 273/99, *Zeitschrift für das gesamte Lebensmittelrecht* 2002, s. 660.

En dom från Bundessozialgericht den 9 oktober 2001[17] gällde återbetalning från en allmän sjukförsäkringskassa av kostnader för sjukvård i en annan medlemsstat. Omständigheterna i målet var följande. En tysk hade genomgått poliklinisk behandling i Belgien (strålbehandling med radioaktivt jod), utan att först ansöka om tillstånd från den tyska sjukförsäkringskassan. I Tyskland är sådan strålbehandling däremot av hälsoskyddsskäl bara tillåten i samband med särskild sjukhusvård som varar minst 48 timmar, enligt strålskyddsförordningen (*Strahlenschutzverordnung*)[18] och riktlinjerna för strålskydd inom hälso- och sjukvård[19]. De tyska myndigheterna vägrade att ersätta sjukvårdskostnaderna med hänvisning till denna lagstiftning och sociallagen (bok V).[20] Patienten överklagade detta beslut och gjorde gällande att det stred mot EG-rätten. Bundessozialgericht avvisade denna grund utan att vända sig till EG-domstolen. Enligt 16 § SGB V upphävs rätten till ersättning så länge den försäkrade vistas i utlandet. Ett undantag föreskrivs i 18 § SGB V. Enligt undantaget kan sjukförsäkringskassan betala för nödvändiga vårdkostnader i utlandet om en viss sjukdom enligt allmänt erkända medicinska rön endast kan behandlas i utlandet. Bundessozialgericht fann att undantaget i 18 § SGB V inte var tillämpligt, eftersom strålbehandling av det aktuella slaget erbjuds även i Tyskland. Det faktum att strålbehandlingen inte kan ske polikliniskt i Tyskland innebär inte att den bara erbjuds utomlands. Vägran att ersätta sjukvårdskostnaderna från Belgien med hänvisning till tysk lagstiftning strider inte heller mot EG-rätten. Bundessozialgericht fann att den tyska lagstiftningen inte är ett hinder mot den fria rörligheten för tjänster, för det är inte fråga om att hindra att en tjänst som sådan utförs i Belgien. Den tyska lagstiftningen ställer bara upp ett villkor för tjänsten, nämligen att behandlingen skall ske inom ramen för sjukhusvård. Detta villkor svarar mot det tvingande allmänna intresset av att skydda mot strålning. Skyddet avser inte patienten, utan andra personer som kommer i kontakt med honom eller henne. Även om EG-rätten[21] också innehåller föreskrifter om skydd mot faror med joniserande strålning, hindrar detta för övrigt inte medlemsstaterna att anta striktare regler på detta område[22].

I en annan serie tyska domar understryks betydelsen av förhandsavgöranden enligt artikel 234 EG i egenskap av integrerad del i den tyska rättskipningen.

---

17 Bundessozialgericht, dom av den 9 oktober 2001, B 1 KR 26/99 R, *Sammlung der Entscheidungen aus dem Sozialrecht* 2002, s. 301.

18 *Verordnung über den Schutz vor Schäden durch ionisierende Strahlen*, 30 juli 1989, *Bundesgesetzblatt* 1989 I, s. 1926.

19 *Richtlinie Strahlenschutz in der Medizin*, 14 oktober 1992, utfärdade av förbundsministern för miljö, naturskydd och reaktorsäkerhet.

20 *Sozialgesetzbuch V – Gesetzliche Krankenversicherung* (nedan kallad ”SGB V”).

21 Rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning, EGT L 159, 29.6.1996, s. 1.

22 EG-domstolens dom av den 25 november 1992 i mål C-376/90, kommissionen mot Belgien, Rec. 1992, s. I-6175, punkt 20ff (ej översatt till svenska).

Bundesverfassungsgericht uttalade sig i ett beslut av den 30 januari 2002[23] om betydelsen av artikel 234 EG inom ramen för den tyska rättsordningen och EG-domstolens exklusiva behörighet att tolka EG-rätten. I beslutet behandlas följderna av en tysk domstols beslut att inte begära förhandsavgörande från EG-domstolen. Bundesverfassungsgericht hade att pröva ett författningsbesvär mot ett avgörande från en Oberlandesgericht. Oberlandesgericht hade funnit att saluföring av hosttabletter under beteckningen ”Biobronch” inte stred mot artikel 2 i förordning (EEG) nr 2092/91.[24] Klaganden ifrågasatte huruvida den domstolen därigenom hade brutit mot 101 § 1 andra meningen i den tyska grundlagen genom att inte begära förhandsavgörande från EG-domstolen om tolkningen av artikeln. Den tyska grundlagen föreskriver att ingen får berövas möjligheten att få sin sak prövad av behörig domstol. Enligt Bundesverfassungsgerichts fasta praxis omfattar uttrycket ”behörig domstol” även EG-domstolen.[25] Detta innebär att om en tysk domstol, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt tysk lagstiftning, bryter mot skyldigheten att begära förhandsavgöranden enligt artikel 234 EG, bryter den domstolen även mot den tyska grundlagen. Bundesverfassungsgericht påpekade dock att den bara kontrollerar om den nationella domstolens tillämpning av artikel 234 EG är uppenbart orimlig,[26] bland annat om domstolen helt har felbedömt sin skyldighet att begära förhandsavgörande. Bundesverfassungsgericht hänvisade till EG-domstolen,[27] som har funnit sig sakna behörighet att tillämpa EG-rättsliga regler i ett enskilt mål men får lämna alla tolkningsdata inom EG-rättens område. Bundesverfassungsgericht tillfogade att ett författningsbesvär som gäller skyldigheten att begära förhandsavgörande måste göra gällande att det är fråga om tolkning av EG-rätten och inte om att tillämpa en EG-rättslig bestämmelse i det enskilda fallet. Om sökanden inte gör detta, som i det aktuella målet, måste författningsbesväret ogillas.

Bundesgerichtshof avgjorde för första gången samma fråga i ett beslut den 6 juni 2002.[28] Målet gällde domstolens behörighet att tolka konventionen om tillämpning av

---

23 Bundesverfassungsgericht, beslut av den 30 januari 2002, 1 BvR 1542/00, *Neue Juristische Wochenschrift* 2002, s. 1486.

24 Rådets förordning (EEG) nr 2092/91 av den 24 juni 1991 om ekologisk produktion av jordbruksprodukter och uppgifter därom på jordbruksprodukter och livsmedel, EGT L 198, 22.7.1991, s. 1 (svensk specialutgåva, område 15, volym 1, s. 124).

25 Se t.ex. Bundesverfassungsgericht, dom av den 22 oktober 1986, 2 BvR 197/83 (Solange II); *Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichtes* (nedan kallade ”BVerfGE”) Bd.73, s. 339ff. = *NJW* 1987, s. 577ff; Bundesverfassungsgericht, dom av den 31 maj 1990, 2 BvL 12/88, 2 BvL 13/88, 2 BvL 1436/87, *BVerfGE* Bd.82, s. 159ff.

26 ”…ob die Zuständigkeitsregel in offensichtlich unhaltbarer Weise gehandhabt worden ist” (”…huruvida behörighetsregeln har tillämpats på ett uppenbart ohållbart sätt”).

27 EG-domstolens dom av den 24 september 1987 i mål 37/86, Johanna Coenen, änka efter Van Gastel, mot Rijksdienst voor Werknemerspensioenen och Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen, Rec. 1987, s. 3604 (ej översatt till svenska).

28 Bundesgerichtshof, beslut av den 6 juni 2002, 4 ARs 3/02, *Neue Juristische Wochenschrift* 2002, s. 2653ff.

Schengenavtalet av den 19 juni 1990 och frågan om det finns en skyldighet att begära förhandsavgörande från EG-domstolen vid tolkningen av denna. Bundesgerichtshof hade att avgöra denna fråga i samband med en tolkningstalan, det vill säga en talan vars syfte är att garantera en enhetlig rättspraxis. Den domstol som väckt talan och vars avgöranden inte kan överklagas ville veta om uttrycket ”preskriptionsavbrott” i artikel 62.1 i tillämpningskonventionen även omfattar att preskriptionsfristen tillfälligt upphör att löpa. Bundesgerichtshof fann att endast EG-domstolen är behörig att tolka tillämpningskonventionen och avvisade talan. Bundesgerichtshof erinrade om att enligt 1 § 2 i lagen om begäran om förhandsavgörande från EG-domstolen inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete[29] skall en domstol, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt inhemsk rätt, begära förhandsavgörande hos EG-domstolen när en fråga om tolkning av tillämpningskonventionen blir aktuell och den nationella domstolen anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken. Bundesgerichtshof påpekade därefter att artikel 62 i tillämpningskonventionen grundas på artiklarna 31 b och 34 i Fördraget om Europeiska unionen. EG-domstolens behörighet enligt artikel 35 i EU-fördraget, fortsätter Bundesgerichtshof med hänvisning till artikel 2.1 i protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar, är inte begränsad till konventioner som har ingåtts efter Amsterdamfördragets ikraftträdande. Behörigheten omfattar därmed också tillämpningskonventionen från den 19 juni 1990. EG-domstolens exklusiva behörighet har godtagits av Tyskland genom antagandet av *EuGH-Gesetz*, som genomför artikel 35.1 i Fördraget om Europeiska unionen.

Spanien: Tribunal Supremo avslog i en dom den 7 mars 2002[30] ett yrkande om att begära förhandsavgörande om tolkningen av artikel 17 i sjätte momsdirektivet[31] jämförd med artikel 33.1.2 i den tidigare spanska momslagen från 1985[32] och artikel 62.1.2 i tillämpningsföreskrifterna till denna[33]. Dessa bestämmelser uteslöt avdragsrätt för moms för den skattskyldiges transport- eller resetjänster, även om tjänsterna utfördes inom ramen för dennes näringsverksamhet. Det klagande företaget yrkade att domstolen skulle begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen för att fastställa

---

29 *Gesetz betreffend die Anrufung des Gerichtshofes der Europäischen Gemeinschaften im Wege des Vorabentscheidungsverfahrens auf dem Gebiet der polizeilichen Zusammenarbeit und der justiziellen Zusammenarbeit in Strafsachen nach Artikel 35 des EU-Vertrages*, 6 augusti 1998 (”EuGH-Gesetz”), Bundesgesetzblatt 1998 I, nr 50, s. 2035.

30 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, Sección 2.ª), dom den 7 mars 2002, *recurso de casación* nr 9156/1996 (RJA 2002/3525).

31 Rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdeskatt: enhetlig beräkningsgrund, EGT L 145, 13.6.1977, s. 1 (svensk specialutgåva, område 9, volym 1, s. 28).

32 *Ley 30/1985, de 2 de agosto, del Impuesto sobre el Valor Añadido* (BOE 9-VIII-1985), upphävd genom *Ley 37/1992, de 28 de diciembre* (BOE 29-XII-1992).

33 *Real Decreto 2028/1985, de 30 de octubre, por le que se aprueba el Reglamento del Impuesto sobre el Valor Añadido* (BOE 31-X-1985).

huruvida detta undantag är förenligt med artikel 17 i sjätte momsdirektivet. Denna bestämmelse medger sådan avdragsrätt ”[i] den mån varorna och tjänsterna används i samband med den skattskyldiga personens skattepliktiga transaktioner” med avseende på ”tjänster som har tillhandahållits eller kommer att tillhandahållas honom av någon annan skattskyldig person”.

Tribunal Supremo uttalade sig om undantagets förenlighet med artikel 17 i direktivet. Domstolen grundade sitt resonemang på två argument. För det första konstaterade domstolen att artikel 17 i direktivet inte är direkt tillämplig, eftersom den nationella lagstiftaren har givits ett utrymme för eget skön vid tillämpningen av bestämmelsen och eftersom artikel 17.6 ger rådet en tidsfrist på fyra år efter det att direktivet har trätt i kraft att besluta vilka utgifter som inte skall berättiga till avdrag för mervärdeskatt. För det andra tillämpade Tribunal Supremo sista stycket i artikel 17.6 som lyder: ”Till dess att ovanstående regler träder i kraft får medlemsstaterna behålla alla de undantag som föreskrivs i deras nationella lagstiftning när detta direktiv träder i kraft.” Den spanska momslagen beslutades 1985, innan Spanien anslöt sig till Europeiska gemenskaperna och innan sjätte momsdirektivet trädde i kraft i Spanien den 1 januari 1986.

Tribunal Supremo avstod från att begära förhandsavgörande från EG-domstolen. Domstolen hänvisade härvidlag till att förpliktelserna enligt artikel 177 i EG-fördraget har mjukats upp genom tillämpning av ”Pescatore-doktrinen”. Enligt denna doktrin är det inte nödvändigt att begära förhandsavgörande när det inte råder något tvivel om en EG-bestämmelses giltighet, en åsikt som enligt domstolen delas av Europeiska kommissionen.

Tribunal Supremo gjorde denna bedömning trots EG-domstolens dom av den 6 juli 1995,[34] där det fastslås att artikel 17.1 och 17.2 i sjätte momsdirektivet är direkt tillämplig. Likaså ansåg Tribunal Supremo att direktivet bara tog hänsyn till ”prognoser” och att den spanska momslagen, även om den trädde i kraft först den 1 januari 1986 (det datum då Spanien blev medlem i Europeiska gemenskaperna) var ”förberedd” redan 1985.

Tribunal Supremo nådde sinsemellan motstridiga slutsatser i två domar om uppbörd i efterhand av importtullar som inte hade utkrävts av gäldenären. Målen gällde tolkning och eventuell tillämpning av artikel 2 i förordning (EEG) nr 1697/79.[35] I ingetdera av

---

34 EG-domstolens dom av den 6 juli 1995 i mål C-62/93, BP Soupergaz Anonimos Etairia Geniki Emporiki-Viomichaniki kai Antiprossopeion mot grekiska staten, REG 1995, s. I-1883.

35 Rådets förordning (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd i efterhand av import- eller exporttullar, som inte har utkrävts av gäldenären, för varor som hänförts till ett tullförfarande som medför skyldighet att betala sådana tullar, EGT L 197, 3.8.1979, s. 1 (ej översatt till svenska).

målen begärde domstolen förhandsavgöranden från EG-domstolen.[36]

De två klagande företagen hade gjort importtransaktioner 1980 respektive 1982 och hade utbetalat ett förskott till samma tullombud för tullskulden. Eftersom tullmyndigheterna inte hade mottagit tullarna, väckte de talan om återkrav först mot tullombudet och, sedan denne gått i konkurs, mot de klagande företagen i december 1987. Innan talan väcktes hade myndigheterna begärt att företagen skulle styrka betalningen till tullombudet för att sedan kunna vända sig till den ansvarige tullgäldenären.

I den första domen (den 27 mars 2002) förklarade Tribunal Supremo att artikel 2 i förordning (EEG) nr 1697/79 inte var tillämplig i målet. Artikeln föreskriver att talan om uppbörd i efterhand av tullar inte längre kan väckas tre år efter det att den ursprungliga tullskulden fastställdes eller, om någon sådan fastställelse inte har gjorts, efter det att tullskulden för varorna uppstod. Enligt Tribunal Supremo var förordningen inte tillämplig på grund av att skulden uppstod 1980 eller 1982, det vill säga långt före Spaniens anslutning till Europeiska gemenskaperna. Domstolen tillämpade därför den spanska lagstiftningen, som föreskriver en preskriptionstid på fem år. Talan ogillades.

I den andra domen (den 16 november 2002) diskuterade Tribunal Supremo vid vilken tidpunkt en talan om uppbörd skall anses ha ”väckts”. Den kan anses ha väckts *antingen* innan Spanien blev medlem i Europeiska gemenskaperna och förordning (EEG) nr 1697/79 trädde i kraft för det landet, när myndigheterna begärde att klagandena skulle styrka betalningen till tullombudet, *eller* vid en tidpunkt efter anslutningen, när myndigheterna begärde att klagandena skulle betala tullen. Domstolen valde den senare lösningen. Den ansåg att fristen på tre år för uppbörd inte var en preskriptionsfrist utan en preklusionsfrist, som inte kan avbrytas. Därför förklarade domstolen att förordning (EEG) nr 1697/79 var tillämplig och fann att uppbörd i efterhand av tullarna inte kunde ske.

Tribunal Supremo beslutade[37] att inte begära ett förhandsavgörande i ett mål angående förordning (EEG) nr 4055/86.[38] Målet gällde närmare bestämt huruvida en vägran från

---

36 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, Sección 2.ª), dom av den 27 mars 2002 (RJA 2002/3616) och den 16 november 2002 (*La Ley*, 28-I-2003, marginal 599), kassationstalan (*recursos de casación*) nr 8459/1996 och 512/1997. Det finns även en tredje dom, från den 15 juni 2000, från samma avdelning och rotel vid Tribunal Supremo (kassationstalan nr 7572/1995, RJA 2000/7564), där samma lösning valdes som i domen från den 16 november 2002 och som därmed avviker från domen från den 27 mars 2002 utan att nämna detta faktum.

37 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, sección 3.ª), dom av den 20 juni 2002, kassationstalan (*recurso de casación*) nr 3971/1996 (*La Ley*, 5-VIII-2002, marginal 6227 och RJA 2002/9555).

38 Rådets förordning (EEG) nr 4055/86 av den 22 december 1986 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land, EGT L 378, 31.12.1986, s. 1 (svensk specialutgåva, område 7, volym 3, s. 145).

spanska sjöfartsmyndigheter att tillåta ett fartyg att använda hamnen i Alicante för passagerar- och godstransporter mellan Alicante och den marockanska hamnstaden Nador var förenlig med förordningen. Fartyget stod under brittisk kontroll och var registrerat i Storbritannien. Sjöfartsmyndigheternas beslut motiverades med att det krävdes tillstånd enligt sjöfartsöverenskommelsen mellan Marocko och Spanien; alternativet skulle ha varit att avvakta ändringar av överenskommelsen, som var under omförhandling vid tiden för händelserna.

Tribunal Supremo fann att det inte var nödvändigt att begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen, eftersom den korrekta tolkningen av EG-rätten går att utläsa av EG-domstolens dom av den 20 februari 2001,[39] som meddelades efter begäran om förhandsavgörande från samma avdelning vid Tribunal Supremo. I den domen anges villkoren för att bevilja förhandstillstånd för reguljär cabotagetrafik enligt förordning (EEG) nr 3577/92.[40]

Tribunal Supremo tog upp några av övervägandena i EG-domstolens dom. Tribunal Supremo konstaterade bland annat att även om en nationell bestämmelse föreskriver att det för tillhandahållande av tjänster krävs ett förhandstillstånd från en myndighet och därmed gör att tillhandahållandet av tjänster hindras eller blir mindre attraktivt och utgör ett hinder för den fria rörligheten för tjänster, får den fria rörligheten för tjänster, en grundläggande princip i fördraget, bara begränsas genom lagstiftning som är motiverad av tvingande skäl av allmänt intresse och som gäller för alla personer eller företag som bedriver verksamhet i värdmedlemsstaten. Den nationella regleringen måste dessutom vara ägnad att säkerställa att det eftersträvade målet uppnås och den får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål. Därefter konstaterade Tribunal Supremo att detta resonemang även går att tillämpa på sjöfart utanför EU och fann att vägran att bevilja tillstånd var berättigad med hänsyn till tvingande skäl av allmänt intresse, nämligen att man i Alicantes hamn saknar resurser att sköta tullkontroll av internationell trafik. Tribunal Supremo ogillade talan och bekräftade att det omtvistade beslutet är förenligt med EU-förordningen.

Tribunal Supremo nämner däremot inte ett annat villkor i EG-domstolens dom, nämligen att villkoren för att bevilja förhandstillstånd för cabotage inte bara måste vara objektiva och icke-diskriminerande utan även vara kända i förväg för de berörda företagen ”för att begränsa myndigheternas utrymme för skönsmässig bedömning och förhindra att bedömningen blir godtycklig. De berörda företagen måste således i förväg få reda på arten och omfattningen av de förpliktelser vid allmän trafik som kommer att

---

39 EG-domstolens dom av den 20 februari 2001 i mål C-205/99, Asociación Profesional de Empresas Navieras de Líneas Regulares (Analir) m.fl. mot Administración General del Estado, REG 2001, s. I-1271.

40 Rådets förordning (EEG) 3577/92 av den 7 december 1992 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage), EGT L 364, 12.12.1992, s. 7 (svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 203).

åläggas genom ett föregående myndighetstillstånd".[41] Detta sistnämnda villkor förefaller emellertid relevant i detta fall. Tribunal Supremo nämner nämligen själv att den spanska lagstiftningen om sjötransporter inte innehåller några föreskrifter om förhandstillstånd för utrikes transporter, i motsats till vad som gäller för inre sjöfart och cabotage i vinstsyfte.[42]

Tribunal Supremo avstod från att begära förhandsavgörande, som yrkats av sökanden, i ett mål[43] som gällde huruvida ett beslut från skattemyndigheterna var förenligt med den fria etableringsrätten i artikel 52 i EG-fördraget. Skattemyndigheterna hade vägrat att för beskattningsåren 1992, 1993 och 1994 tillämpa de förmånliga skattebestämmelserna för koncerner på ett fast driftställe som tillhörde ett belgiskt bolag. Som skäl för beslutet angavs att den nationella lagstiftningen[44] kräver att både moderbolaget och dotterbolagen är hemmahörande i Spanien.

Tribunal Supremo erinrade om bestämmelserna i artikel 52 i EG-fördraget och fann att skattemyndigheternas beslut var förenligt med den artikeln. Som grund för detta angav domstolen att de spanska lagarna också för spanska företag kräver att både moderbolaget och dotterbolagen är inhemska aktiebolag. Domstolen tillade att det inte hade visats eller ens gjorts gällande att ett spanskt företags fasta driftställe i Belgien skulle kunna komma i åtnjutande av de förmånliga skattereglerna för koncerner.

Tribunal Supremo avvisade sökandens grund för kassationstalan att beslutet skulle strida mot två domar där EG-domstolen uttalat sig om räckvidden av artikel 52 i EEG-fördraget med avseende på filialer.[45] Tribunal Supremo konstaterade i detta avseende att EG-domstolens domar, i likhet med avgöranden från förvaltningsdomstolar, de autonoma regionernas överrätter, Audiencia Nacional, revisionsrätten och författningsdomstolen, inte är att betrakta som sådan "rättspraxis" som, om man bryter mot den, kan utgöra grund för kassationstalan enligt artikel 95.1.4 i 1966 års

---

41 EG-domstolens dom av den 20 februari 2001 (se ovan), punkt 38 i skälen och punkt 1 i domslutet.

42 Artiklarna 80.3, 81.1 och 81.2 i lag nr 27/1992 av den 24 november 1992 *de puertos del Estado y de la marina mercante* (om statliga hamnar och handelsflottan) (BOE 25-XI-1992).

43 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, sección 2.ª), dom av den 15 juli 2002, kassationstalan nr 4517/1997 (RJA 2002/7724).

44 Real Decreto-Ley 15/1977 av den 25 februari 1977 (BOE 28-II-1977) och Real Decreto 1414/1977 av den 17 juni 1977 (BOE 24-VI-1977).

45 EG-domstolens dom av den 28 januari 1986 i mål 270/83, kommissionen mot Frankrike, Rec. 1986, s. 273 (svensk specialutgåva, volym VIII, s. 389) (ej tillåtet med hänsyn till etableringsfriheten att vägra skattekredit för aktieutdelning till filialer och kontor i Frankrike tillhörande försäkringsföretag från andra medlemsstater); EG-domstolens dom av den 15 maj 1997 i mål C-250/95, Futura Participations SA och Singer mot Administration des contributions, REG 1997, s. I-2471 (om villkoren för att tillåta en lagstiftning av det slag som fanns i Luxemburg, som gjorde överföring av förluster för ett utländskt företags filialer beroende av ett ekonomiskt förhållande mellan förlusterna och inkomster i Luxemburg).

förvaltningsprocesslag.[46] Tribunal Supremo anförde vidare att det ändå inte rådde några likheter mellan EG-domstolens båda domar och de frågor som den aktuella tvisten rörde, eftersom domarna enligt Tribunal Supremos mening inte avsåg vägran att tillämpa sådana skatteregler som det var fråga om i det aktuella målet.

Tribunal Supremo motiverade slutligen sitt beslut att inte begära förhandsavgörande med hänvisning till att det inte rådde något rimligt tvivel om EG-rättens innehåll. Domstolen nämnde uttryckligen EG-domstolens dom i Cilfit-målet samt ”Pescatore-doktrinen” som stöd för att tvisten inte väckte några tvivel om tolkningen av artikel 52 i EG-fördraget.

Finland: Högsta förvaltningsdomstolen/Korkein hallinto-oikeus fann i en dom att den finländska lagstiftningen om utländska bassamfund är förenlig med EG-rätten, utan att vända sig till EG-domstolen för förhandsavgörande.[47]

Enligt reglerna för utländska bassamfund kan ”passiv inkomst”[48] för dotterbolag som är etablerade i länder med förmånliga skatteregler beskattas i moderbolagets hemvistland. Dessa utländska dotterbolag betecknas som utländska bassamfund. Ett utländskt bassamfund skall uppfylla tre villkor:

- Företaget får inte ha hemvist i Finland.
- Bestämmanderätten i företaget skall ligga hos i Finland allmänt skattskyldiga personer. Sådan bestämmanderätt anses föreligga, om en eller flera i Finland allmänt

---

46 *Ley reguladora de la jurisdicción contencioso-administrativa*, 27 december 1956 (BOE 28-XII-1956). Som grund för kassation anges i bestämmelsen ”överträdelse av normer i rättsordningen eller av rättspraxis som är tillämplig för lösningen av tvistefrågor”.

47 Dom av den 20 mars 2002, KHO:2002:26. Ett referat av domen på engelska återfinns i *International Tax Law Reports* 2002, Vol. 6, s. 1043–1076.

48 Med ”passiv inkomst” avses avkastning från finansiellt ägande.

skattskyldiga direkt eller indirekt innehar sammanlagt minst 50 procent av samfundets kapital eller av det sammanlagda röstetal som aktierna eller andelarna i samfundet medför. Bestämmanderätt anses även föreligga om en eller flera i Finland allmänt skattskyldiga har rätt till minst 50 procent av avkastningen av samfundets förmögenhet.

- Den verkliga nivån på inkomstbeskattningen i samfundets hemviststat måste vara lägre än 3/5 av beskattningsnivån i Finland för ett samfund med hemvist där.

Omständigheterna i målet vid Högsta förvaltningsdomstolen var följande. Det finländska företaget A Oyj Abp hade ett belgiskt dotterbolag, A Finance NV, som skötte finansiella och vissa andra tjänster åt företagen i A-koncernen i Mellaneuropa. A Finance NV var registrerat och hade skattemässig hemvist i Belgien. Dotterbolaget omfattades av de belgiska förmånliga skattereglerna för samordningscentrum. Avsikten med reglerna är att göra det möjligt för internationella koncerner att centralisera och samordna viss verksamhet i Belgien. Även om centrumen omfattades av den vanliga bolagsskattesatsen, fastställdes skatteunderlaget med skattemyndigheternas samtycke enligt schablon, oavsett verkliga intäkter. Schablonen fastställdes till en procentandel av centrumens totala kostnader och utgifter, med undantag för personalkostnader och finansiella avgifter. Samordningenscentrumen betalade vidare en årlig schablonskatt på 400 000 belgiska franc per anställd, dock med ett tak på 4 miljoner belgiska franc. På grund av tillämpningen av de belgiska reglerna var den verkliga nivån på inkomstbeskattningen för A Finance NV i Belgien troligen lägre än 3/5 av den beskattningsnivå som gällde för företag i Finland från beskattningsåret 1999.

A Oyj Abp hade ansökt om ett förhandsavgörande från Centralskattenämnden angående frågan om företaget kunde bli skattskyldigt i Finland för inkomsterna från A Finance NV enligt lagstiftningen om utländska bassamfund. Centralskattenämnden ansåg att A Oyj Abp kunde taxeras i Finland enligt reglerna om utländska bassamfund, utan hinder av bestämmelserna i dubbelbeskattningsavtalet mellan Belgien och Finland eller EG-rättens regler om etableringsfrihet och fria kapitalrörelser. A Oyj Abp överklagade förhandsavgörandet till Högsta förvaltningsdomstolen med avseende på beskattningsåren 1999 och 2000.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolen hade lagstiftningen om utländska bassamfund inte hindrat A Finance NV att etablera sig i Belgien och A Oyj Abp befann sig inte i en sämre ställning i Finland än om företaget inte hade etablerat ett dotterbolag i Belgien eller om denna etablering hade tagit sig en annan form än genom ett samordningscentrum. Enligt domstolen hade lagstiftningen om utländska bassamfund inte heller hindrat A Finance NV från att överföra kapital till Belgien och dra förmån av skattereglerna där. Högsta förvaltningsdomstolen jämförde alltså den aktuella situationen i målet med hur läget skulle ha varit för A Oyj Abp om företaget inte hade etablerat ett dotterbolag i Belgien eller hur det skulle ha varit om etableringen hade tagit sig en annan form än ett samordningscentrum. Jämförelsen gav vid handen att lagstiftningen om utländska bassamfund inte utgjorde en sådan inskränkning av etableringsfriheten som avses i artikel 43 EG eller en sådan restriktion för

kapitalrörelser som avses i artikel 56 EG.

Domstolen fann att även om lagstiftningen om utländska bassamfund inte hade hindrat A Oyj Abp:s dotterbolag från att etablera sig i Belgien och dra nytta av skatteförmånerna där, kunde den i praktiken hindra A-koncernen från att få del av dessa förmåner. A Oyj Abp kunde nämligen beskattas med A Finance NV:s intäkter från Belgien som underlag. Enligt domstolen utgjorde detta inte en inskränkning av etableringsfriheten eller en diskriminering av det finländska moderbolaget eller dess belgiska dotterbolag, för det var fråga om en internrättslig bestämmelse som gällde företag med hemvist i Finland.

Frankrike: Conseil d'État[49] prövade lagligheten av ett dekret som hade antagits efter ogiltigförklaring[50] av föreskrifter som infört särskilda skatter för läkemedelslaboratorier. EG-domstolen hade i en dom av den 8 juli 1999 (Baxter)[51] förklarat föreskrifterna oförenliga med EG-rätten och skatterna hade återbetalats. Enligt EG-domstolen missgynnade skatterna företag som huvudsakligen var lokaliserade i andra EU-medlemsstater och som bedrev verksamhet i Frankrike via dotterbolag.

Den nya särskilda skatten för laboratorier infördes genom lagen om finansiering av social trygghet för år 2000[52] och skattesatserna fastställdes i ett dekret.

Conseil d'État försvarade sig mot varje påstående om att den genom sitt utslag skulle ha inkräktat på rättskraften hos EG-domstolens dom av den 8 juli 1999 och anförde att den nya skatten inte gäller samma skattesubjekt, har ett annat beskattningsunderlag och inte föreskriver samma nedsättningar.

Domstolen fann det emellertid inte nödvändigt att begära förhandsavgörande från EG-domstolen i fråga om de två viktigaste grunderna som sökandena anfört till stöd för sitt yrkande om ogiltigförklaring av dekretet, nämligen bestämmelsernas diskriminerande natur och ett eventuellt inslag av statligt stöd som i så fall skulle ha anmälts till kommissionen.

I fråga om den första grunden ansåg domstolen att beskattningsunderlaget för den nya skatten hade fastställts på ett objektivt sätt utifrån ändamålet att få företag som framställer och säljer farmaceutiska specialiteter att bidra till finansieringen av det

---

49 Conseil d'État, 3 december 2001, SNIP (*Droit administratif* 2002, nr 55).

50 Conseil d'État, 15 oktober 1999, Société Baxter m.fl.

51 EG-domstolens dom av den 8 juli 1999 i mål C-254/97, Société Baxter, B. Braun Médical SA, Société Fresenius France och Laboratoires Bristol-Myers-Squibb SA mot Premier Ministre, Ministère du Travail et des Affaires sociales, Ministère de l'Economie et des Finances och Ministère de l'Agriculture, de la Pêche et de l'Alimentation, REG 1999, s. I-4809.

52 LFSS nr 99-1140, 29 december 1999, *Journal officiel de la République Française*, 30 december 1999, s. 19706.

sociala trygghetssystemet och att skapa ekonomiskt jämbördiga förhållanden för de organisationer som bidrar till att finansiera detta system.

Bestämmelserna innebär inte att skattesubjekten diskrimineras på grund av nationalitet (sådan diskriminering förbjuds i artikel 12 EG) och inte heller någon inskränkning av etableringsfriheten. Man kan emellertid fråga sig om bestämmelserna innebär indirekt diskriminering genom att de i praktiken gynnar inhemska laboratorier.

I fråga om den andra grunden avfärdar Conseil d'État kortfattat att statligt stöd skulle ha förekommit. Det faktum att vissa läkemedelsföretag skulle ha kunnat gynnas av skillnaden mellan de belopp som återbetalats från sjukförsäkringssystemet genom verkställigheten av Conseil d'États avgörande efter EG-domstolens Baxter-dom och de belopp som betalats enligt de nya skattereglerna ser domstolen bara som en omständighet, vilken inte ger anledning till att betrakta beloppsskillnaderna som olagligt statligt stöd som skulle ha anmälts till kommissionen enligt artikel 88.3 i EG-fördraget.

Slutligen bör man lägga märke till Conseil d'États inställning i frågan om EG-rättens företräde. Domstolen hävdar att denna princip inte kan leda till att man i den interna rättsordningen ifrågasätter den franska konstitutionens företräde, och det även om det inte råder någon normkonflikt mellan en EG-bestämmelse och en bestämmelse i konstitutionen. Conseil d'État tog här tillfället i akt att formellt tillkännage att konstitutionen har företräde, åtminstone i den interna franska rättsordningen, och detta i en formulering där EG-rätten för första gången nämns uttryckligen. Så var inte fallet i Sarran-domen,[53] där Conseil d'État bara i generella ordalag nämnde internationella förpliktelser.

Irland: District Court vände sig till High Court i målet Masterson mot Director of Public Prosecutions[54] med två frågor angående ett förbud mot import av flygfotogen med tillsats av kumarin i artikel 12 i *Hydrocarbon (Heavy) Oil Regulations* från 1991[55], och huruvida detta är förenligt dels med artikel 28 i EG-fördraget, dels med rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor[56]. Kumarin används som tillsats för att man skall kunna avgöra flygfotogenets ursprung. Det används på detta sätt i Nordirland, men i Irland är användningen av kumarin i flygfotogen strängt reglerad. High Court fann (utan att överväga möjligheten att begära förhandsavgörande från EG-domstolen) att förbudet i den irländska lagstiftningen endast avser att garantera förvaltning, tillsyn och skattekontroll och att det därmed inte strider mot lydelsen i artikel 28 EG som – i motsats till skattebestämmelserna i fördraget – gäller handel.

---

53 Conseil d'État, Ass., 13 oktober 1998, *Revue Française de Droit Administratif* 1998, s. 1081.

54 High Court, 13 maj 2002.

55 S.I. 269, 1991.

56 Rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992, EGT L 76, 23.3.1992, s. 1 (svensk specialutgåva, område 9, volym 2, s. 57).

Vad beträffar frågan huruvida den nationella lagstiftningen strider mot direktiv 92/12/EEG granskade High Court bestämmelserna i artikel 21.4 i direktivet[57] och fann att även om lagstiftningen skulle kunna strida mot artikel 28 EG måste den tolkas mot bakgrund av artikel 93 EG. Med hänvisning till EG-domstolens dom av den 22 mars 1977 i mål 74/76, Iannelli & Volpi SpA mot Ditta Paolo Meroni (Rec. 1977, s. 557; svensk specialutgåva, volym III, s. 315) fann High Court att den nationella lagstiftningen är nödvändig för att administrera punktskatterna och att varje del av lagstiftningen är väsentlig för att uppnå det ändamålet. High Courts beslut kan överklagas till Supreme Court, men det har inte skett i det aktuella målet.

Italien: Corte suprema di cassazione uttalade sig i en dom av den 4 juni 2002 (nr 21549) om huruvida artiklarna 4*bis* och 4*ter* i lag nr 401 av den 13 december 1989 (införda genom lag nr 388 av den 23 december 2000) är förenliga med EG-rätten. Bestämmelserna gäller vadhållning vid idrottsevenemang och förbjuder all organiserad verksamhet som avser mottagning och insamling av vad eller underlättande av vadhållning, oavsett på vilket sätt det sker (inklusive via telefon eller teledatateknik) och oavsett av vem, i Italien eller utlandet, såvida inte det statliga monopolet har godkänt verksamheten. Bestämmelserna utvidgar lagstiftningens tillämpningsområde och förbehåller staten eller företag med tillstånd all vadhållning för idrottsevenemang. Lagstiftningen har prövats av EG-domstolen i ett förhandsavgörande av den 21 oktober 1999 i mål C-67/98, Questore di Verona mot Diego Zenatti (REG 1999, p. I-7289). EG-domstolen fann att även om en sådan lagstiftning utgör ett hinder mot det fria tillhandahållandet av tjänster, kan den motiveras med hänsyn till konsumentskyddet.

Med hänvisning till detta avgörande beslutade Corte suprema di cassazione inte vända sig till EG-domstolen med frågan, som parterna hade tagit upp, om en eventuell konflikt mellan den nya lagstiftningen och reglerna om etableringsfrihet och fritt tillhandahållande av tjänster. Enligt parterna har artiklarna 4*bis* och 4*ter* som enda syfte att öka statens inkomster. De är alltså inte motiverade med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Corte suprema di cassazione fann däremot att lagstiftningen, i likhet med den det var fråga om i Zenatti-målet och som EG-domstolen har uttalat sig om, har ”de fördelarna med sig att avkastningen kan användas för allmännyttiga ändamål, att spelbegäret och spelverksamheten kanaliseras till en begränsad krets och att risken för att verksamheten används för bedrägerier och brott minskar” (se punkt 35 i Zenatti-domen). Kassationsdomstolen erinrar vidare om att den redan tidigare, innan de nya artiklarna infördes, hade tolkat den gamla lagstiftningen så, att de bestämmelser som förbehåller staten rätten att bedriva vadhållningsverksamhet även omfattade vadhållning via telefon eller teledatateknik. Artiklarna innebär således bara en kodifiering av rättspraxis mot bakgrund av ny teknik

57 ”Mineraloljor får på Irland inte förvaras, transporteras eller användas annat än då de uppfyller Irlands övervaknings- och märkningskrav, utom i bränsletankarna på fordon som tillåts använda rabatterat bränsle.”

för sändning av uppgifter med teledatateknik.

Kassationsdomstolen ansåg det alltså inte nödvändigt att ta upp frågan om tolkningen av EG-rättens bestämmelser om etableringsfrihet och fritt tillhandahållande av tjänster, men det förtjänar att nämnas att två underrätter, i Ascoli Piceno och Modena, har hänvisat samma fråga till EG-domstolen, som för närvarande handlägger dem.[58] Man bör också nämna att underrätten i Ascoli Piceno samtidigt med begäran om förhandsavgörande väckte en fråga om grundlagsenlighet. Corte costituzionale förklarade i ett beslut den 1 till den 21 mars 2002, nr 85, att denna fråga uppenbart inte kunde tas upp till prövning, eftersom underrätten förutsatte att artiklarna 4*bis* och 4*ter* var en del av den italienska rättsordningen, samtidigt som detta hade ifrågasatts i begäran om förhandsavgörande till EG-domstolen.

Corte suprema di cassazione avgjorde i beslut den 24 maj 2002, nr 7636,[59] en talan (*regolamento di competenza*) mot appellationsdomstolens i Florens beslut att begära förhandsavgörande från EG-domstolen (mål C-207/01). Begäran gäller tolkningen av artiklarna 81, 82 och 85 i EG-fördraget samt direktiv 92/12/EEG. Appellationsdomstolen vill veta om den italienska lagstiftningen om pristillägg (*sovrapprezzi*) för kärnkraftkostnader och nya anläggningar för elproduktion strider mot direktivet. I sin kassationstalan gjorde klaganden gällande att någon begäran om förhandsavgörande inte borde ha gjorts och ifrågasatte det sätt på vilket frågan hade formulerats.

Corte suprema di cassazione ogillade talan. Det följer, enligt kassationsdomstolen, av artikel 234 EG, artikel 20 i EG-domstolens stadga och artikel 64 andra stycket i EG-domstolens rättegångsregler, att om en nationell domstol anser det nödvändigt att EG-domstolen tolkar en fråga för att kunna döma i ett mål, får den hänskjuta tolkningsfrågan till EG-domstolen, som är exklusivt behörig på området, och uppskjuta handläggningen av ärendet i väntan på EG-domstolens svar. Av detta följer i sin tur att kassationsdomstolens överprövning av beslut om att vilandeförklara mål efter en begäran om förhandsavgörande inte kan omfatta en ”kontroll av den juridiska exaktheten” av de omständigheter som den frågande domstolen grundar sitt beslut på. Denna bedömning vilar nämligen enbart på den domstolen och en eventuell kontroll av förutsättningarna för begäran om förhandsavgörande kan endast göras i samband med en bedömning av domen i sakfrågan.

Det allmännas ombud bekräftade för övrigt att kassationsdomstolens överprövning av en vilandeförklaring endast kan omfatta fall där tolkningen är uppenbart ”godtycklig eller osannolik”.

Corte suprema di cassazione uttalade sig i en dom den 19 juli 2002 (nr 10452)[60] om

---

58 Gombelli-målet (C-243/01) respektive Lanzotti-målet (C-359/02).

59 *Foro italiano* 2002, I, Col. 3090.

60 *Foro italiano* 2002, I, Col. 2607.

gemenskapsdomstolarnas behörighet när en medlemsstat har kränkt de grundläggande rättigheterna i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad ”Europakonventionen”). Tvisten vid den nationella domstolen gällde tillämpningen av en inskränkning i förfoganderätten över fast egendom genom lagstiftningen om landskapsskydd (en så kallad *vincolo paesaggistico*), närmare bestämt dekret nr 490 av den 29 oktober 1999. Klaganden gjorde gällande att rätten till egendom i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen hade kränkts. Klaganden yrkade att appellationsdomstolens dom skulle ogiltigförklaras, därför att den domstolen inte hade vänt sig till EG-domstolen med frågan om den italienska lagstiftningens förenlighet med Europakonventionen.

Kassationsdomstolen avvisade denna grund för talan. Domstolen konstaterade att EU enligt artikel 6 i EU-fördraget skall respektera de grundläggande rättigheterna i Europakonventionen. Denna bestämmelse kan emellertid inte tolkas så att EG-rätten är en ”förmedlande länk” till medlemsstaternas skyldighet att respektera Europakonventionen. Såsom EG-domstolen har förklarat i domen av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow (REG 1997, s. I-2629) är EG-domstolen inte behörig enligt EG-rätten att tolka nationella bestämmelser och avgöra om de strider mot Europakonventionen. EG-domstolens behörighet är begränsad till tolkningen av EU-institutionernas bestämmelser. Artikel 6 i EU-fördraget riktar sig bara till EU-institutionerna.

Benelux: Beneluxdomstolen[61] har meddelat ett förhandsavgörande om tolkningen av begreppet ”ont uppsåt av den sökande [varumärkesinnehavaren]” i artikel 3.2 d i direktiv 89/104/EEG[62] och i artikel 4.6 i den enhetliga Beneluxlagen om varumärken.[63] Något förhandsavgörande begärdes inte från EG-domstolen trots dess exklusiva rätt att tolka EG-rättsliga begrepp.[64]

Nederländerna: Raad van State[65] tolkade artikel 2 i direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (i dess ändrade

---

61 Beneluxdomstolen, 24 juni 2002, IER 2002, s. 311–312, och Hoge Raad, 22 juni 2001, NJ 103.

62 Rådets första direktiv 89/104/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar, EGT L 40, 11.2.1989, s. 1 (svensk specialutgåva, område 13, volym 17, s. 178).

63 Se även artikel 51.1 b) i rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken, EGT L 11, 14.1.1994, s. 1 (svensk specialutgåva, område 17, volym 2, s. 3).

64 Se EG-domstolens dom av den 4 november 1997 i mål C-337/95, Parfums Christian Dior SA och Parfums Christian Dior BV mot Evora BV, REG 1997, s. I-6013.

65 Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, RTL/Veronica, Holland Media Group SA och CLT-UFA SA mot Commissariaat voor de Media, *AB Rechtspraak Bestuursrecht* 2002, 5.

lydelse enligt direktiv 97/36/EG)[66] utan att begära förhandsavgörande från EG-domstolen. Målet gällde rätten för Commissariaat voor de Media att utöva tillsyn över det luxemburgska företaget RTL/Veronica de Holland Media Groep SA (nedan kallat ”HMG”), som ansvarar för sändningen av kanalerna RTL4 och RTL5 i Nederländerna. Raad van State, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, tog inte upp frågan huruvida det saknades skälig anledning till tveksamhet om tolkningen av denna EG-rättsliga bestämmelse.[67]

Raad van State avgjorde genom dom den 24 juli 2002[68] frågan om en direktivbestämmelses direkta effekt. Domstolen hade redan begärt förhandsavgörande från EG-domstolen angående samma fråga i ett annat mål[69] (och avgörandet var nödvändigt för att döma i saken), men avvaktade inte EG-domstolens avgörande.

Hoge Raad avgjorde ett mål efter det att EG-domstolen hade svarat på en fråga som domstolen hade ställt, men begärde i ett beslut av den 18 oktober 2002 ett ytterligare förhandsavgörande av EG-domstolen angående en liknande fråga.[70]

Andra frågan

Spanien: Audiencia Nacional[71] tillämpade principerna från EG-domstolens domar Francovich och Brasserie du Pêcheur/Factortame i ett mål där medborgare från flera andra medlemsstater hade klagat på de skador de vållats på grund av att Spanien dröjt med genomförandet av direktiv 94/47/EG om skydd för köparna vad avser vissa aspekter i avtal om nyttjanderätten till fast egendom på tidsdelningsbasis[72].

Audiencia Nacional erinrar inledningsvis om EG-domstolens praxis när det gäller den

---

66 Raad van State konstaterade att HMG, i egenskap av företag ansvarigt för sändningen av kanalerna RTL4 och RTL5 i Nederländerna, borde stå under tillsyn av den nederländska myndigheten (Commissariaat voor de Media) och inte av den luxemburgska myndigheten (se punkt 2.6.4 i domen).

67 Raad van State tolkade en EG-rättslig bestämmelse som har bindande rättsverkningar för Commissariaat voor de Media.

68 Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak, dom av den 24 juli 2002, Vereniging X. med flera mot Burgemeester en Wethouders van Ede, *Milieu en Recht* 2002, Jur., s. 329–331.

69 Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak, dom av den 27 mars 2002, JM 2002, 76. Pågående mål vid EG-domstolen (C-127/02), Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee och Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels.

70 Stichting Goed Wonen mot Staatssecretaris van Financiën, *Beslissingen in belastingzaken* 2002, 397. Pågående mål vid EG-domstolen (C-376/02), Goed Wonen.

71 Audiencia Nacional (Sala de lo Contencioso-Administrativo), dom av den 7 maj 2002, recurso contencioso-administrativo nr 365/2001 (RJCA 2002/634).

72 EGT L 280, 29.10.1994, s. 83 (svensk specialutgåva, område 13, volym 27, s. 40).

allmänna rättsprincipen om det allmännas skadeståndsansvar vid överträdelse av EG-rätten. Domstolen nämner domarna i målen Francovich[73], Haim II[74], Brasserie du Pêcheur/Factortame[75], British Telecommunications[76], Hedley Lomas[77], Dillenkofer[78] och Norbrook Laboratories[79]. Audiencia Nacional hänvisar till Norbrook Laboratories-domen och räknar upp de tre villkor som måste föreligga för skadeståndsansvar: att den överträdda gemenskapsrättsliga regeln har till syfte att ge enskilda rättigheter, att överträdelsen är tillräckligt klar och att det finns ett direkt orsakssamband mellan denna överträdelse och den skada som de enskilda har vållats. Därefter applicerar domstolen de tre villkoren på det aktuella målet. Den konstaterar för det första att den spanska staten har överträtt EG-rätten, eftersom genomförandet av direktiv 94/47/EG, som skedde genom en lag av den 15 december 1998,[80] inte ägde rum inom den frist på trettio månader som föreskrivs i direktivet. För det andra fastställer domstolen att direktivet har till syfte att ge enskilda rättigheter, till exempel rätten att utan vidare häva avtalet och förbudet för säljaren att begära förskott innan ångerfristen har löpt ut. För det tredje konstaterar domstolen att det råder ett direkt orsakssamband mellan skadan och den spanska lagstiftning som gällde vid tiden för händelserna som gjorde det omöjligt att utöva de rättigheter som följer av direktivet. Eftersom myndigheterna under förfarandet medgav att det fanns ett skadeståndsansvar utvecklade inte Audiencia Nacional frågan vidare.

Audiencia Nacional går därefter igenom de processuella förutsättningarna för statligt skadeståndsansvar. Med hänvisning till EG-domstolens praxis i målen Francovich, Norbrook Laboratories och Haim II anför domstolen att staten skall ersätta skadorna enligt inhemsk skadeståndsrätt på villkor som inte är mindre förmånliga än dem som avser liknande ersättningsanspråk grundade på nationella förhållanden, och som inte

---

73 EG-domstolens dom av den 19 november 1991 i förenade målen C-6/90 och C-9/90, Andrea Francovich och Danila Bonifaci m.fl. mot Italien, Rec. 1991, s. I-5357 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-435).

74 EG-domstolens dom av den 4 juli 2000 i mål C-424/97, Salomone Haim mot Kassenzahnärztliche Vereinigung Nordrhein, REG 2000, s. I-5123.

75 EG-domstolens dom av den 5 mars 1996 i förenade målen C-46/93 och C-48/93, Brasserie du Pêcheur SA mot Tyskland och The Queen mot Secretary of State for Transport, *ex parte*: Factortame Ltd m.fl., REG 1996, s. I-1029.

76 EG-domstolens dom av den 26 mars 1996 i mål C-392/93, The Queen mot H. M. Treasury, *ex parte*: British Telecommunications plc, REG 1996, s. I-1631.

77 EG-domstolens dom av den 23 maj 1996 i mål C-5/94, The Queen mot Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, *ex parte*: Hedley Lomas (Ireland) Ltd, REG 1996, s. I-2553.

78 EG-domstolens dom av den 8 oktober 1996 i förenade målen C-178/94, C-179/94, C-188/94, C-189/94 och C-190/94, Erich Dillenkofer, Christian Erdmann, Hans-Jürgen Schulte, Anke Heuer, Werner, Ursula och Trosten Knor mot Tyskland, REG 1996, s. I-4845.

79 EG-domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-127/95, Norbrook Laboratories Ltd mot Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, REG 1998, s. I-1531.

80 *Ley 42/1998, de 15 de diciembre, sobre derechos de aprovechamiento por turno de bienes inmuebles de uso turístico y normas tributarias* (BOE 16-XII-1998).

är utformade på ett sådant sätt att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att få skadestånd. De spanska reglerna om statligt skadeståndsansvar återfinns i artikel 106.2 i konstitutionen, som tillerkänner enskilda rätt till ersättning för alla skador som myndigheterna vållar deras egendom eller rättigheter. Avdelning X i lag nr 30/1992 av den 26 november 1992[81] och artiklarna 145.2 och 4.2 i det kungliga dekretet nr 429/1993 av den 26 mars 1993[82] föreskriver en frist på ett år för att rikta skadeståndsanspråk mot staten, räknat från den dag den skadegörande händelsen inträffade eller skadorna uppkom.

Audiencia Nacional tog sedan upp frågan om från vilken tidpunkt tidsfristen skulle räknas. På grundval av kärandenas uppgifter fann domstolen att skadorna hade vållats i och med undertecknandet av avtalen om förvärv av andelslägenheterna, eftersom köparna då inte kunde göra gällande de rättigheter som följer av direktivet, bland annat rätten till återbetalning av förskottsinbetalningar (vilket var det belopp kärandena hade yrkat). Domstolen prövade därefter de enskilda fallen för de tjugofem kärandena ett efter ett med utgångspunkt från datum för undertecknande av avtalen och fann att endast sju av de kärande hade väckt talan i tid. I övriga fall ogillades skadeståndstalan.

Domstolen avvisade slutligen det som svarandeparten hade gjort gällande, nämligen att det förelåg medvållande från säljarnas sida, det vill säga att staten var ansvarig för endast halva skadeståndsbeloppet. Audiencia Nacional framhöll att syftet med direktivet var just att undvika att säljarna krävde bland annat förskott från köparna. Vad beträffar den ränta som yrkades utgår man i domen från att den allmänna regeln om återställande av ursprungstillståndet (*restitutio in integrum*) gäller för statligt skadeståndsansvar. Det innebar att ränta skulle betalas.

Tribunal Supremo fann däremot i två andra domar[83] att staten inte var skadeståndsskyldig för brott mot EG-rätten. Målen gällde överföring av pensionsrättigheter för EU-tjänstemän till EU:s pensionssystem.

I det första målet[84] hade spanska EU-tjänstemän, som tidigare varit statstjänstemän i

---

81 *Ley 30/1992, de 26 de noviembre, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común* (BOE 27-XI-1992).

82 *Real Decreto 429/1993, de 26 de Marzo, por el que se aprueba el Reglamento de los Procedimientos de las Administraciones Públicas en materia de Responsabilidad Patrimonial* (BOE 4-V-1993).

83 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, Sección 7.ª), domar av den 26 juli 2002 och 3 december 2002, recursos contencioso-administrativos nr 223/1998 och 419/2000, offentliggjorda på rättsväsendets hemsida (http://www.poderjudicial.es/tribunalsupremo); den andra domen har också publicerats i tidskriften *Ley*, 21.1.2003 marginal 229.

84 Detta mål gäller samma sak som domen från Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, Sección 7.ª) av den 23 juli 2001 (recursos contencioso-administrativos nr 551/1997, 593/1997 och 223/1998, acumulados, RJA 2001/6922). I domen av den 26 juli 2002 anges uttryckligen att resonemanget är det samma.

Spanien, utan framgång begärt att regeringen skulle tillåta överföring av det försäkringstekniska värdet (*derechos pasivos*) av deras ålderspension. De grundade sitt yrkande på artikel 11.2 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna för tjänstemän vid Europeiska gemenskaperna.[85] De gjorde också gällande att staten var skadeståndsskyldig för brott mot EG-rätten, eftersom skadorna hade vållats genom att det inte gick att överföra pensionsrättigheterna till EG:s pensionssystem. Det bör framhållas att EG-domstolen vid den aktuella tidpunkten redan hade fällt Spanien för fördragsbrott på grund av underlåtenhet att införa en överföringsmöjlighet.[86]

Tribunal Supremo fann att klagandena hade rätt till överföring och biföll alltså deras första yrkande. Däremot ogillade domstolen skadeståndsyrkandet med motiveringen att de nationella genomförandebestämmelser som skulle möjliggöra överföring antogs under det rättsliga förfarandets gång.[87] Tribunal Supremo ansåg att förseningen i antagandet av bestämmelser inte hade gjort överföring omöjlig och därmed inte utgjorde en skadeståndsgrundande underlåtenhet. Om den försenade överföringen i framtiden skulle visa sig leda till lägre pension, kunde det emellertid bli aktuellt med skadeståndsansvar för den spanska staten.[88] En av klagandena hade också yrkat ersättning därför att den försenade överföringen gjorde det omöjligt att begära förtidspension. Domstolen avvisade detta yrkande enligt samma resonemang som ovan. Tribunal Supremo anför att möjlighet till förtidspension inte är en given rättighet och att skada inte uppstår förrän möjligheten till förtidspension förverkligas.

I det andra målet riktade sig talan direkt mot det kungliga dekretet av den 30 december 1999 varigenom överföringen av pensionsrättigheterna godkändes. Även här yrkades skadestånd för överträdelse av EG-rätten. Tribunal Supremo avvisade de ogiltighetsgrunder som klagandeparten anfört mot dekretet och ogillade också yrkandet om skadestånd med hänvisning till de ovannämnda domarna.[89]

Frankrike: I ett mål om sjötull prövade Cour de cassation (avdelningen för handelsmål och finansiella och ekonomiska mål) ett skadeståndsyrkande från företaget Reynoird

---

85 Införda genom rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68 av den 29 februari 1968 (EGT L 56, 4.3.1968, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 39), ändrade genom rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 571/92 av den 2 mars 1992 (EGT L 62, 7.3.1992, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 2, s. 165).

86 EG-domstolens dom av den 17 juli 1997 i mål C-52/96, kommissionen mot Spanien, REG 1997, s. I-4637.

87 *Real Decreto 2072/1999 (30 december) sobre transferencias recíprocas de derechos entre el sistema de previsión social del personal de las Comunidades Europeas y los regímenes públicos de previsión social españoles* (BOE 18-I-2000).

88 Så var fallet med en av de klagande som omfattades av domen av den 23 juli 2001. I hans fall blev staten skadeståndsskyldig och dömdes att betala ränta på skillnaden mellan den pension han uppbar varje månad och det belopp som han skulle ha fått om Spanien inte hade underlåtit att genomföra bestämmelserna om pensionsöverföring. Detta gällde fram till den tidpunkt då han med tillämpning av det kungliga dekretet nr 2072/1999 även fick mellanskillnaden.

89 Domar den 23 juli 2001 respektive den 26 juli 2002. Se fotnot 84 ovan.

grundat på att företaget tvingats betala avgifter som stred mot EG-rätten.[90]

Företaget hade importerat diverse varor till Guadeloupe, för vilka det hade betalat sjötull och tilläggsavgift, mellan september 1991 och december 1992. Reynoird grundade sin talan på EG-domstolens domar i målen Legros[91] och Lancry[92], där EG-domstolen hade förklarat att sjötull var en avgift med motsvarande verkan som en tull och oförenlig med EG-rätten. Reynoird yrkade dels återbetalning av de belopp som felaktigt uppburits av tullmyndigheterna, dels ersättning för de skador som företaget hade vållats genom att betala den olagliga avgiften.

Vad beträffar yrkandet om återbetalning bör det påpekas att EG-domstolen i Legros-domen hade begränsat domens verkningar i tiden och angivit att endast de belopp kunde återbetalas som hade uppburits efter dagen för den domen, såvida inte talan vid domstol hade väckts före den tidpunkten. Det är därför föga överraskande att Cour de cassation avvisade Reynoirds yrkande om återbetalning, eftersom det avsåg belopp som hade uppburits före den 16 juli 1992.

Cour de cassations dom tilldrar sig emellertid ytterligare intresse på grund av det svar som domstolen ger på yrkandet om ersättning för de skador som vållats genom den felaktiga uppbörden av avgifter. Möjligheten att i sådana fall väcka skadeståndstalan mot staten hade antytts i EG-domstolens Just-dom[93] och bekräftats, efter Brasserie du Pêcheur-domen, i Comateb-målet[94]. Enligt EG-domstolen ”kan inte näringsidkarna hindras från att vid de behöriga domstolarna, enligt lämpliga förfaranden i nationell rätt och i enlighet med de villkor som föreskrivs i dom av den 5 mars 1996, Brasserie du pêcheur och Factortame (C-46/93 och C-48/93, REG s. I-1029), begära ersättning för de skador som de har åsamkats med anledning av den skatt som har uppburits utan grund”, särskilt om skatten ”har lett till att importvolymen från andra medlemsstater har minskat”. Även om varken Cour de cassation eller klaganden hänvisar till EG-domstolens praxis, innebär domen ett underförstått godtagande av att en talan av detta slag i princip är möjlig; Cour de cassation prövar om de sakliga förutsättningarna för skadestånd är uppfyllda. Denna prövning utmynnar emellertid i att skadeståndskravet

---

90 C. Cass. (Chambre commerciale, financière et économique), 22 oktober 2002, Sté Primistères Reynoird mot Direction générale des douanes et droits indirects de Guadeloupe.

91 EG-domstolens dom av den 16 juli 1992 i mål C-163/90, Administration des douanes et droits indirects mot Léopold Legros m.fl., Rec. 1992, s. I-4625 (svensk specialutgåva, volym XIII, s. I-53).

92 EG-domstolens dom av den 9 augusti 1994 i förenade målen C-363/93 och C-407/93–C-411/93, René Lancry SA mot Direction générale des douanes och Société Dindar Confort, Christian Ah-Son, Paul Chevassus-Marche, Société Conforéunion och Société Dindar Autos mot Conseil régional de la Réunion och Direction régionale des douanes de la Réunion, Rec. 1994, s. I-3957 (svensk specialutgåva, volym XVI, s. I-71).

93 EG-domstolens dom av den 27 februari 1980 i mål 68/79, Hans Just I/S mot Ministeriet or skatter og afgifter, Rec. 1980, s. 501 (svensk specialutgåva, volym V, s. 31).

94 EG-domstolens dom av den 14 januari 1997 i förenade målen C-192/95–C-218/95, Comateb m.fl., REG 1997, s. I-165.

ogillas med motiveringen att överträdelsen av EG-rätten vid tidpunkten för uppbörden av de omtvistade avgifterna inte var tillräckligt klar.[95] Cour de cassation anger som skäl för sitt ställningstagande att det rådde osäkerhet om huruvida avgiften från EG-rättslig synpunkt var tillåten. Denna osäkerhet framgår av rådets inställning, som i ett beslut (89/688/EEG av den 22 december 1989) tillät Frankrike att behålla sjötullssystemet till den 31 december 1992. Cour de cassation erkänner således i princip möjligheten att begära skadestånd för avgifter som uppburits utan grund, men gör i sin dom en sträng tolkning av begreppet tillräckligt klar överträdelse.

Tredje frågan

Tyskland: I ett mål om förhållandet mellan den tyska lagen om hävning av avtal som har slutits i samband med hemförsäljning och av liknande transaktioner[96] och konsumentkreditlagen[97] tolkade Bundesgerichtshof[98] den tyska lagstiftningen mot bakgrund av lydelsen av och ändamålet med de direktiv som genomförs genom de båda lagarna; lagarna har tolkats av EG-domstolen i en dom den 13 december 2001[99]. Enligt tysk rätt fanns en hävningsrätt för gäldenären-konsumenten, men denna rätt gällde inte vid kreditavtal med fast egendom som säkerhet.[100] Vid konsumentkreditavtal saknades det också hävningsrätt för avtal som ingåtts vid hemförsäljning.[101] Det kunde alltså hända (såsom i det här aktuella fallet) att konsumenten helt saknade hävningsrätt, trots att kreditavtalet ingåtts vid hemförsäljning.

EG-domstolen fann däremot att hemförsäljningsdirektivet även gäller kreditavtal med fast egendom som säkerhet och att det faktum att det också är fråga om ett konsumentkreditavtal inte påverkar hävningsrätten i artikel 5 i direktiv 85/557/EEG.

---

95 Enligt EG-domstolen (Brasserie du Pêcheur och Factortame, C-46/93 och C-48/93, REG 1996, s. I-1029) skall tre förutsättningar vara uppfyllda: att den rättsregel som har överträtts har till syfte att ge enskilda rättigheter, att överträdelsen är tillräckligt klar och att det finns ett direkt orsakssamband mellan överträdelsen och den skada som de drabbade personerna har lidit.

96 *Gesetz über den Widerruf von Haustürgeschäften und ähnlichen Geschäften* (nedan kallad ”hemförsäljningslagen”) som genomför direktiv 85/577/EEG om hemförsäljning.

97 *Verbraucherkreditgesetz* (nedan kallad ”konsumentkreditlagen”) som genomför direktiv 87/102/EEG om konsumentkrediter.

98 Dom av den 9 april 2002, XI ZR 91/99 (”Heininger”), *Neue Juristische Wochenschrift* 2002, s. 1881ff.

99 EG-domstolens dom av den 13 december 2001 i mål C-481/99, Georg Heininger och Helga Heininger mot Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG, REG 2001, s. I-9945.

100 Se 3 § andra stycket 2 i konsumentkreditlagen, som blivit 491 § tredje stycket 1 i Bürgerliches Gesetzbuch. Tilläggas bör att bestämmelsen upphävdes genom lag av den 23 juli 2002 (Bundesgesetzblatt 2002 I, Nr. 53, s. 2850ff) efter den politiska debatt som uppstod efter EG-domstolens och Bundesgerichtshofs Heininger-domar.

101 5 § andra stycket 2 hemförsäljningslagen, som har blivit 312b § i BGB. Tilläggas bör att bestämmelsen har ändrats i överensstämmelse med Bundesgerichtshofs dom i Heininger-målet genom lag av den 23 juli 2002.

Bundesgerichtshof följde denna dom och kom till slutsatsen att även om konsumentkreditlagen inte ger någon hävningsrätt, kan man inte utesluta att det föreligger hävningsrätt enligt hemförsäljningslagen, också när det är fråga om ett avtal som i och för sig faller under konsumentkreditlagen. För att nå denna slutsats konstaterade Bundesgerichtshof först och främst att den tyska bestämmelsen[102] lämnade utrymme för tolkning. Vidare var det lagstiftarens avsikt, enligt förarbetena till hemförsäljningslagen, att den lagen skulle ha företräde framför konsumentkreditlagen. Att komma till motsatt slutsats vore att anta att den tyska lagstiftaren avsåg att avsiktligen bryta mot direktivet. Trots att det materiella tillämpningsområdet för hemförsäljningslagen är vidare än direktivets och den tyska lagen inte är begränsad till avtal vid hemförsäljning, utan omfattar alla avtal som ingås senare under inflytande av en hemförsäljningssituation, vägrade Bundesgerichtshof att inskränka tolkningen till att omfatta bara de fall som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Enligt Bundesgerichtshof skulle en sådan tolkning strida mot likabehandlingsprincipen.

Bundesfinanzhof frångick sin fasta praxis[103] och förkastade skattemyndigheternas praxis att tillämpa strängare regler för avdrag för språkkurser i utlandet än för språkkurser i Tyskland. Bundesfinanzhof, som understryker att avgörandet är i klar överensstämmelse med EG-rätten, har anpassat sig efter EG-domstolens praxis utan att anse det nödvändigt att begära ett förhandsavgörande. Omständigheterna i målet var följande. Klaganden, handelsagent för ett företag som även bedrev verksamhet på den franska och den engelska marknaden, deltog i en kurs i franska i södra Frankrike. I sin självdeklaration angav han kostnaderna för kursen som kostnader för intäkternas förvärvande. Skattemyndigheterna vägrade emellertid avdrag för språkkursen med hänvisning till sin fasta praxis. Skattemyndigheterna hävdade, med hänvisning till samtliga omständigheter runt resan och särskilt det faktum att kursen ägt rum utomlands, att det inte rörde sig om en resa som gjorts uteslutande för yrkesmässiga ändamål. Bundesfinanzhof, däremot, fann att avdrag inte kunde vägras enbart av det skälet att kursen ägt rum i en annan EU-medlemsstat. Enbart den omständigheten att klaganden gått en språkkurs i en annan medlemsstat, trots att det fanns möjlighet att gå en språkkurs nära hemmet i Tyskland, var inte skäl nog att anse att det rörde sig om en resa för privata ändamål.

Österrike: Verwaltungsgerichtshof[104] prövade ett mål om myndighetstillstånd för utvidgning av en golfbana i ett område som är skyddat enligt nationell rätt och EG-rätten (”NATURA 2000”). I området lever bland annat kornknarren som är en skyddad art enligt direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar. Tillståndsmyndigheten

---

102 5 § andra stycket i hemförsäljningslagen. Se även fotnot 101.

103 Bundesfinanzhof, dom av den 13 juni 2002, VI R 168/00, *Finanz-Rundschau Ertragsteuerrecht* 2002, s. 1231ff = *Internationales Steuerrecht* 2002, s. 776ff.

104 VwGH, dom av den 27 juni 2002, 99/10/0159.

grundade sitt beslut om att bevilja tillstånd främst på utlåtanden som lämnats av den part som sökte tillstånd. Utlåtandena intygade att de krav som ställdes av myndigheten var tillräckliga för att skydda kornknarrens häckningsplatser. *Landesumweltanwalt* (miljöombudet) överklagade beslutet och åberopade i första hand att det inte skett någon miljökonsekvensutredning, vilket krävs enligt direktiven och österrikisk rätt. I andra hand vände sig miljöombudet mot att tillståndsmyndigheten bara hade återgivit expertutlåtandena utan att själv ta ställning.

Verwaltungsgerichtshof hänvisar till flera domar från EG-domstolen om artikel 4 i direktiv 79/409/EEG, där EG-domstolen har funnit att områden av detta slag, även om en medlemsstat inte formellt har förklarat dem vara särskilda skyddsområden, är skyddade av direktivet i egenskap av i praktiken skyddade områden. Verwaltungsgerichtshof erinrar om att EG-domstolen har utvecklat en princip för direktiv som innebär att tolkningen av nationell lagstiftning, oavsett om den utfärdats före eller efter direktivet, så långt möjligt måste överensstämma med direktivets villkor och ändamål så att dess syfte kan uppnås. Tillståndsmyndigheten skulle alltså ha motiverat sitt beslut enligt artikel 4 i direktiv 92/43/EEG och kontrollerat om inte området kan anses som ett i praktiken skyddat område med alla de följder detta skulle ha. Eftersom omständigheterna i ärendet inte var helt klarlagda ogiltigförklarade Verwaltungsgerichtshof beslutet med motiveringen att förfarandet inte gått rätt till.

Belgien: Arbeidshof Antwerpen[105] har prövat ett mål om pension för en gift arbetstagare, som förvärvsarbetade först i Nederländerna och sedan i Belgien och som omfattades av pensionsordningarna i båda de länder där han hade arbetat. Arbetstagaren uppnådde [lagstadgad] pensionsålder i Belgien 1993 och fick då pension från Rijksdienst voor Pensioenen. Pensionen beräknades enligt artikel 3.1 a i den belgiska pensionslagen.[106] Nederländska Sociale Verzekeringsbank gav honom också ålderspension, med ett tillägg därför att hans fru, som var hemmafru, ännu inte uppnått lagstadgad pensionsålder.

Frun fyllde 65 år 1994 och enligt nederländsk lagstiftning fick hon då ålderspension. På grund av denna pension minskades hennes makes nederländska pension med ett belopp motsvarande fruns pension och den belgiska pensionen reducerades med tillämpning av artikel 3.1 a och 3.8 i den belgiska pensionslagen. I dessa bestämmelser föreskrivs att en arbetstagares pension skall minskas om dennes make uppbär pension från en annan medlemsstats pensionssystem. I artikel 3.8 föreskrivs också att den omständigheten att den ene maken erhåller en eller flera ålders- eller efterlevandepensioner, vilka har beviljats med stöd av till exempel ett utländskt pensionssystem, inte utgör hinder för att den andre maken beviljas ålderspension som beräknas med tillämpning av punkt 1 första stycket a i samma artikel, under

---

105 Arbeidshof Antwerpen (4e kamer), dom av den 7 februari 2002, A.R. 960218.

106 *Loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour les travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général* (Moniteur belge, 15 augusti 1990).

förutsättning att summan av de pensioner och liknande förmåner som den förste maken uppbär är mindre än skillnaden mellan den ålderspension som den andre maken har rätt till när hans pension beräknas med tillämpning av punkt 1 första stycket a (som gäller de fall där arbetstagarens inte har ålderspension) respektive punkt 1 första stycket b i artikeln (som avser andra fall).[107]

Den pensionsminskning som maken drabbades av till följd av de belgiska bestämmelserna föranledde Arbeidshof Antwerpen att begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen. Domstolen ville veta huruvida de belgiska bestämmelserna är förenliga med artikel 48 i EG-fördraget (numera artikel 39 EG). EG-domstolen fann[108] att om de behöriga myndigheterna i en medlemsstat skall tillämpa en lagbestämmelse som 1) fastställer den ålderspension som skall beviljas en gift arbetstagare (såsom är fallet med artikel 3.1), 2) föreskriver att denna pension skall minskas med hänsyn till en pension som arbetstagarens make har beviljats enligt en annan medlemsstats pensionssystem (vilket är innebörden av artikel 3.1 och 3.8), och 3) föreskriver att en regel om undantag från kumulationsförbud skall tillämpas om den andra pensionen är lägre än ett visst belopp (vilket är det fall som avses i artikel 3.8), utgör artikel 48 i EG-fördraget hinder för dessa myndigheter att minska en migrerande arbetstagares ålderspension med hänsyn till den pension som dennes make har beviljats enligt en annan medlemsstats pensionssystem, trots att den senare pensionen inte medför att familjens samlade inkomster ökar. Arbeidshof Antwerpen fann därför att Rijksdienst voor Pensioenen inte fick dra in eller minska makens pension med tillämpning av artikel 3.1 och 3.8 i den belgiska pensionslagen.

Cour de cassation[109] har prövat ett hyresmål mellan Europeiska gemenskapen och företaget Zurich angående skatter och avgifter för en fastighet i Bryssel. De båda parterna tecknade 1988 ett hyresavtal som innebar att Europeiska gemenskapen skulle hyra en fastighet som tillhörde Zurich. En bestämmelse i avtalet föreskriver att alla skatter och avgifter som belastar eller kan komma att belasta fastigheten skall bäras av hyresgästen. Regionen Bryssel införde genom ett beslut den 23 juli 1992 en avgift på fastigheter som används till andra ändamål än bostadsändamål. Genom en kommunal föreskrift infördes också en skatt på kontorsytor, att betalas av hyresvärden. Zurich krävde med hänvisning till avtalet ersättning för den regionala avgiften och den kommunala skatten från hyresgästen. Europeiska gemenskapen vägrade att betala ersättning med motiveringen att beslutet och föreskriften inte var förenliga med artikel 23 i Wienkonventionen av den 18 april 1961 om diplomatiska förbindelser, artikel 28 i fördraget av den 8 april 1965 om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna och artikel 3 i protokollet av

---

107 Det bör tilläggas att vid alternativet enligt punkt a beaktas de reella bruttoinkomsterna till 75 procent vid beräkningen av pensionen, medan de vid alternativet enligt b beaktas till 60 procent.

108 EG-domstolens dom av den 26 september 2000 i mål C-262/97, Rijksdienst voor Pensioenen mot Robert Engelbrecht, REG 2000, s. I-7321.

109 C.Cass. (Belgien) (första avdelningen), dom av den 1 mars 2002, *Larcier - Cassation* 2002 nr 1002 (referat).

den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier. Europeiska gemenskapen yrkade därför att följande fråga skulle ställas till EG-domstolen för förhandsavgörande: Skall artikel 28 i ovannämnda fördrag och artikel 3 i ovannämnda protokoll, eventuellt jämförda med artikel 23 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser, tolkas så att de förbjuder antagandet av nationella lagar eller andra författningar som inför en direkt skatt som till synes riktar sig mot personer som ingår avtal med folkrättssubjekt (till exempel Europeiska gemenskapen) men som i realiteten har till syfte eller verkan att belasta folkrättssubjekt (däribland Europeiska gemenskapen)? Europeiska gemenskapen gjorde vidare gällande att regionen Bryssels beslut och den kommunala föreskriften stred mot den skyldighet att ärligt fullgöra internationella traktater som åvilar de fördragsslutande parterna (artiklarna 26 i Wienkonventionerna om traktaträtten av den 23 maj 1969 respektive den 21 mars 1986). Europeiska gemenskapen gjorde slutligen gällande att även om övervältringen av skattskyldigheten i form av en extra avgift för hyresgästen grundas på ett civilrättsligt avtal, avser avtalsklausulen en olaglig avgift, eftersom den strider mot överordnade tvingande normer. Man kan därför inte göra gällande ett avtal som skapar en förpliktelse som strider mot överordnade tvingande normer eller som strider mot tro och heder.

Cour de cassation fann för det första att yrkandet om ersättning för skatten enbart är grundat på bestämmelsen i hyresavtalet och att den överklagade domen som ger Zurich rätt till ersättning inte innebär att regionens beslut och den kommunala föreskriften tillämpas. Domstolen beslutade att inte begära förhandsavgörande med hänvisning till att målet gällde tillämpning av normer som inte kan bli föremål för förhandsavgörande. Domstolen prövade därefter om den omtvistade avtalsklausulen var giltig. Cour de cassation fann att avtalsklausulen inte i något avseende stred mot artikel 23 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser. Skattebefrielsen i artikel 23 gäller bara den ”sändande staten” och ”beskickningschefen”, och hyresgästen är varken det ena eller det andra. Vad slutligen beträffar regionen Bryssels beslut fann Cour de cassation att denna författning, som varken har till syfte eller verkan att avgiften skall belasta Europeiska gemenskapen, inte strider mot den immunitet mot direkta skatter som Europeiska gemenskapen åtnjuter enligt artikel 3 i protokollet av den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier.

Cour de cassation ogillade därför Europeiska gemenskapens talan och ålade gemenskapen att ersätta Zurich för de belopp som företaget betalat i lokal skatt och regional avgift.

Spanien: Tribunal Supremo tolkade och tillämpade i tre domar i likartade mål[110]

---

110 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, Sección 2.ª), domar av den 11 december 2001, den 19 december 2001 och den 6 mars 2002, kassationstalan nr 4882/1996, 5628/1996 respektive 822/1997 (RJA 2002/4089, 2002/4090 och 2002/3428).

artikel 3 och artikel 8.1 b iv i förordning (EEG) nr 1224/80 om tullvärdet på varor[111] och undanröjde underinstansens (Audiencia Nacional) domar. Omständigheterna i målen var följande. Den spanska tullen hade ansett att man, för att fastställa tullvärdet på vissa varor som importerats av två spanska företag från deras nederländska moderbolag mellan 1989 och 1992, till det pris som faktiskt hade betalats måste lägga till ”forskningsutgifter” som följde av ett allmänt tjänsteavtal mellan dotterbolagen och moderbolaget. Audiencia Nacional hade fastställt tullens beslut. Tribunal Supremo fann däremot att påförande av kostnader för ”tekniska arbeten, teknisk planering, konstnärlig utformning och design, planer och skisser (…) som varit nödvändiga för tillverkningen av de importerade varorna”, som föreskrivs i artikel 8.1 b iv i EG-förordning, endast var möjlig om arbetet ”genomförts utanför gemenskapen”, vilket föreskrivs uttryckligen i förordningen. Eftersom moderbolaget var ett företag i gemenskapen fann Tribunal Supremo att det inte var möjligt att lägga till värdet av ”forskningsutgifter” till det pris som faktiskt hade betalats.

I ett avvikande votum, som utformats av en av avdelningsledamöterna i ett av målen, framhölls att förordning (EEG) nr 1224/80 vid tiden för händelserna inte var tillämplig i Spanien. Enligt artiklarna 31–51 i Spaniens anslutningsakt avskaffades importtullarna med verkan från den 1 januari 1993. Under tiden mellan den dagen och anslutningsdagen fortsatte äldre bestämmelser om handeln med länder utanför gemenskapen att gälla vid fastställandet av tullvärdet. Vidare fastställs tullområdet enligt de bestämmelser som gällde i EG och Spanien den 31 december 1985. Den nationella lagstiftningen som skall tillämpas är således GATT:s tullvärdekod av den 12 april 1979. Enligt tullvärdekoden får man till det pris som betalats lägga till kostnader för konstruktions- och utvecklingsarbeten ”utförda annorstädes än i importlandet” och alltså även arbete som utförts i Nederländerna.

Tribunal Supremo överprövade också en annan dom som fastställde ett beslut från tullmyndigheterna. I beslutet bestämdes tullvärdet på vissa varor som köpts av ett spanskt företag från ett franskt företag i samma koncern, men inte med användning av transaktionsvärdet såsom detta definieras i artikel 3.1 i förordning (EEG) nr 1224/80,[112] det vill säga det pris som verkligen har betalats, utan det transaktionsvärde som används vid affärer mellan köpare och säljare som inte hör till samma koncern enligt artikel 2.3 i förordningen. Den bestämmelsen tillåter att man fastställer värdet ”med rimliga medel” om det inte är möjligt att fastställa det med de metoder som föreskrivs i artiklarna 4–7 i förordningen. Det transaktionsvärde som klaganden deklarerat hade betecknats som ”icke godtagbart för tulländamål”. Tribunal Supremo fann i sin dom den 10 maj 2002[113] att detta var en faktisk omständighet, medan bevisbördan vilade på tullen. Det saknades en särskild hänvisning till denna omständighet i den överklagade

---

111 Rådets förordning (EEG) nr 1224/80 av den 28 maj 1980 om tullvärdet på varor, EGT L 134, 31.5.1980, s. 1 (ej översatt till svenska).

112 Rådets förordning (EEG) nr 1224/80 (se ovan).

113 Tribunal Supremo (Sala de lo Contencioso-Administrativo, Sección 2.ª), dom av den 10 maj 2002, kassationstalan nr 740/1997 (RJA 2002/5527).

domen. Det enda skäl som myndigheterna hade angivit för att avfärda transaktionsvärdet som icke godtagbart var det faktum att det fanns kopplingar mellan köparen och säljaren. Därför upphävde Tribunal Supremo den överklagade domen och tullens beslut. Detta skedde trots den klara lydelsen av artikel 3.2 b i förordningen, där det sägs att ”vid en försäljning mellan närstående personer skall transaktionsvärdet godtas (…) om importören visar att detta värde ligger mycket nära ett av följande värden” (en hänvisning till bestämmelserna i artiklarna 4–7) och artikel 3.2 c, som tillägger att de bestämmelserna skall tillämpas på ”importörens initiativ”.

Frankrike: Conseil d'État konstaterade i målet Renie[114] ett brott mot principen om fri rörlighet för arbetstagare (artikel 39 i EG-fördraget). Målet gällde lagen om social trygghet (*Code de la sécurité sociale*). Genom en lag av den 28 december 1979 om olika finansieringsåtgärder för social trygghet infördes en sjukförsäkringsavgift på alla pensionsförmåner, både grund- och tilläggsförmåner, oavsett var förmånstagarna är bosatta (artikel L. 241-2 i *Code de la sécurité sociale*). För arbetstagare som arbetat i Frankrike, men pensionerat sig i en annan medlemsstat och inte är obligatoriskt anslutna till det franska sjukförsäkringssystemet fick bestämmelsen till följd att deras pension minskades med avgiftsbeloppet, trots att de inte fick någon motprestation från sjukförsäkringssystemet. Detta kunde avskräcka en arbetstagare från att arbeta i Frankrike.

Arton år senare, i en lag av den 19 december 1997 om finansiering av social trygghet för år 1998, upprepades samma sak. Genom lagen infördes särskilda sjukförsäkringsavgifter för personer som inte har skattemässig hemvist i Frankrike och som obligatoriskt omfattas av fransk sjukförsäkring (artikel L. 131-7-1 i *Code de la sécurité sociale*). För pensionärer bosatta utomlands som inte obligatoriskt omfattas av fransk sjukförsäkring innebar lagen ingen ändring och de måste fortsätta att betala avgift.

Avgifterna fastställdes genom dekret: 1 procent på tilläggspensioner för personer som inte obligatoriskt omfattas av fransk sjukförsäkring, oavsett skattemässig hemvist; 3,8 procent för personer som obligatoriskt omfattas av sådan försäkring (artikel D. 242-8 i *Code de la sécurité sociale*).

Klaganden (Renie), tidigare tjänsteman vid ett företag i Le Havre, gick i pension 1999 och bosatte sig i Hastings, Storbritannien. Klaganden, som mottog dels pension från det allmänna socialförsäkringssystemet, dels en tilläggspension, tvingades att betala 3,8 procent i avgift på sin tilläggspension enligt artikel D. 242-8 i *Code de la sécurité sociale*. Han yrkade på ogiltigförklaring av det beslut varigenom ministeriet för arbetsmarknads- och solidaritetsfrågor implicit vägrat att upphäva artikeln i den del som bestämmelserna medför en avgift för sjuk-, moderskaps-, invaliditets- och dödsfallsförsäkring på 3,8 procent eller 1 procent på pensionsförmåner (utanför det

114 Conseil d'État, 3 april 2002, *Rev. de juriss. sociale* 2002, s. 777–778.

allmänna pensionssystemet) för personer som inte bor i Frankrike.

Conseil d'État hade således att avgöra om dessa två avgiftssatser var förenliga med rätten till fri rörlighet för arbetstagare.

Vad beträffar avgiften på 3,8 procent på tilläggspensioner avvisade domstolen vad klaganden hade anfört angående brott mot likabehandlingsprincipen. Domstolen konstaterade att avgiften främst belastar personer som inte har skattemässig hemvist i Frankrike och som inte bor där och att den är 2,8 procentenheter högre än den avgift som personer med skattemässig hemvist i Frankrike betalar för samma förmåner. Domstolen fann att denna skillnad i behandling, som varken direkt eller indirekt beror på personernas nationalitet, kan motiveras med att personer med skattemässig hemvist i Frankrike måste bidra till det allmänna socialförsäkringssystemet. Den högre avgiften för personer bosatta utomlands syftar således till att skapa lika behandling.

Conseil d'État gav emellertid klaganden rätt vad gäller avgiften på 1 procent på andra pensioner än dem från det allmänna socialförsäkringssystemet för personer som inte har skattemässig hemvist i Frankrike och inte är obligatoriskt anslutna till det franska sjukförsäkringssystemet. Domstolen, som i denna del följde generaladvokatens förslag till avgörande, fann att bestämmelserna utgör ett hinder mot den fria rörligheten för arbetstagare. De innebär nämligen att personer, som uppbär pension för arbete som har utförts i Frankrike och har valt att bosätta sig i en annan EU-medlemsstat, måste betala avgiften trots att de inte är berättigade till några förmåner därför att de inte omfattas av fransk sjukförsäkring. Ett sådant hinder är förbjudet enligt artikel 39 i EG-fördraget.

Conseil d'État följde i Griesmar-målet (dom den 29 juli 2002[115]) EG-domstolens förhandsavgörande av den 29 november 2001[116], som meddelats efter en begäran av Conseil d'État av den 28 juli 1999.

Målet rörde artikel L. 12 b i den franska lagen om civila och militära avgångspensioner (*code des pensions civiles et militaires de retraite*). Genom artikeln tilldelas kvinnliga tjänstemän ett ålderstillägg på ett år per barn vid pensionsberäkningen. EG-domstolen förklarade i sitt förhandsavgörande den 29 november 2001 i klara ordalag att det franska systemet med avgångspensioner för statstjänstemän omfattas av tillämpningsområdet för artikel 119 i EG-fördraget (numera artikel 141 EG). EG-domstolen fann att – oavsett vad som föreskrivs i artikel 6.3 i avtalet om socialpolitik (som fogats till EU-fördragets protokoll nr 14 om socialpolitik) – åsidosätts principen om lika lön genom en nationell bestämmelse som endast ger kvinnor som fått barn möjligheten att göra ett ålderstillägg vid beräkningen av pensionen, eftersom manliga tjänstemän som kan bevisa att de uppfostrat sina barn utesluts från detta tillägg för

115 Conseil d'État, 29 juli 2002, *Dalloz* 2002, s. 2832.

116 EG-domstolens dom av den 29 november 2001 i mål C-366/99, Joseph Griesmar mot Ministre de l'Economie, des Finances et de l'Industrie och Ministre de la Fonction publique, de la Réforme de l'Etat et de la Décentralisation, REG 2001, s. I-9383.

beräkningen av avgångspension.

Conseil d'État följde EG-domstolens avgörande. Domstolen fann att den omtvistade bestämmelsen i lagen om civila och militära avgångspensioner är oförenlig med likalönsprincipen i EG-fördraget och avtalet om socialpolitik som fogats till EU-fördragets protokoll nr 14.[117] Conseil d'État konstaterade därför att de franska myndigheternas beslut att vägra Griesmar ålderstillägget enligt artikel L. 12 b i lagen om civila och militära avgångspensioner, trots att han visat att han uppfostrat barnen, var olagligt. Klagandens talan om ogiltigförklaring av beslutet av den 1 juli 1991 var välgrundad, eftersom han genom beslutet nekades tillägget.

Griesmar-domen är av principiell betydelse i två avseenden. För det första innebär den, om än implicit, att Conseil d'État jämställer avgångspension och lön. För det andra erinrar domstolen om att principen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet verkar till förmån för *både* män *och* kvinnor. Conseil d'État hade kommit till samma slutsats två månader tidigare i Choukroun-domen (den 5 juni 2002).

Choukrouns maka arbetade som trafikövervakare på Paris yttre ringled. Hon sköts ihjäl under tjänstgöring den 20 februari 1991. Choukroun ansökte om efterlevandepension. Ansökan avslogs med hänvisning till artikel L. 50 i lagen om civila och militära avgångspensioner. Enligt artikeln uppskjuts pensionsutbetalningen till en änkling efter en kvinnlig tjänsteman så länge det finns ett barn som får efterlevandepension (med direkt utbetalning). Pensionen börjar utbetalas först när den efterlevande maken uppnår minimiåldern för pensionsutbetalning, vanligtvis 60 år. Enligt artikel L. 38 och följande artiklar i lagen gäller däremot att om den efterlevande maken är kvinna, betalas efterlevande pensionen ut direkt, även om det finns barn.

Choukroun gjorde en laglighetsinvändning mot beslutet och hävdade att artikel L. 50 i lagen om civila och militära avgångspensioner var oförenlig med artikel 141 EG. Som skäl för detta anförde han att bestämmelserna om utbetalning av efterlevandepension skiljer sig omotiverat åt beroende på den efterlevande makens kön.

Conseil d'État uttalade sig – precis som i Griesmar-målet – först om huruvida artikel 141 EG var tillämplig. Domstolen ansåg att bestämmelserna om efterlevandepension inte skilde sig från de allmänna bestämmelserna om avgångspension för tjänstemän. Domstolen fann att pensioner enligt lagen om civila och militära avgångspensioner, inklusive efterlevandepensioner, omfattas av artikel 141 EG.

Vad beträffar förutsättningarna för att betala ut efterlevandepension fann domstolen att artikel L. 50 i lagen om civila och militära avgångspensioner innebar "en

---

117 Artikel 6.3 i avtalet om socialpolitik föreskriver att en medlemsstat får "införa särskilda förmåner för att göra det lättare för kvinnor att vara yrkesverksamma eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i deras yrkeskarriärer". Mot bakgrund av denna bestämmelse är tillägget lätt att motivera i förhållande till likalönsprincipen.

diskriminering mellan kvinnliga och manliga tjänstemän som inte är motiverad av någon skillnad i situation när det gäller beviljandet av pensionen i fråga". Beslutet om att vägra Choukroun rätten att omedelbart få ut sin efterlevandepension saknade därför laglig grund.

Irland: High Court avslog i målet Minister for Arts, Heritage, the Gaeltacht and the Islands mot Kennedy[118] ett yrkande om permanent förbudsföreläggande att utföra nära förestående arbeten i ett bevarandeområde som tagits med i en förteckning upprättad enligt *European Communities (Natural Habitats) Regulations, 1997*. Denna författning genomför rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (livsmiljödirektivet).[119]

Artikel 4.2 tredje stycket i livsmiljödirektivet lyder: "Listan över de områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse och som anger på vilka av dessa det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter, skall antas av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 21." Betydelsen av denna lista framgår av punkt 5 i samma artikel, där det sägs: "Så snart ett område har förts upp på den lista som avses i punkt 2 tredje stycket skall det omfattas av bestämmelserna i artikel 6.2–4." Artikel 6.2 föreskriver att medlemsstaterna i de särskilda bevarandeområdena skall vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaten för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med livsmiljödirektivet. Enligt artikel 6.3 skall alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som kan påverka området på ett betydande sätt, på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Med ledning av slutsatserna från bedömningen av konsekvenserna för området och om inte annat följer av artikel 6.4, skall de behöriga nationella myndigheterna godkänna planen eller projektet först efter att ha försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada.

I artikel 17 i den irländska lagstiftningen anges i liknande ordalag som i artikel 6.3 i livsmiljödirektivet att projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som kan påverka området på ett betydande sätt, skall på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen att bevara området. Om ministeriet med hänsyn till konsekvensbedömningen anser att en plan eller ett projekt riskerar att skada området, skall det ansöka om förbud mot genomförandet av planen eller projektet.

Ministeriet ansökte om förbudsföreläggande i enlighet med artikel 17. Domaren i målet och de båda parternas ombud enades om att bevarandeområdet vid den tidpunkt då ministeriet ansökte om förbudsföreläggande ännu inte fanns upptaget i kommissionens

118 [2002] ILRM 94.

119 EGT L 206, 22.7.1992, s. 7 (svensk specialutgåva, område 15, volym 11, s. 114).

lista enligt artikel 4.2 tredje stycket i livsmiljödirektivet. Parterna grundade sig härvidlag på EG-domstolens dom av den 11 september 2001, kommissionen mot Irland (C-67/99, REG 2001, s. I-5757), där EG-domstolen hade konstaterat att Irland hade underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt livsmiljödirektivet. Till skyldigheterna hör att föreslå en lista över områden och att ange vilka livsmiljötyper i bilaga 1 och vilka inhemska arter i bilaga 2 som finns inom dessa områden (artikel 4.1 i livsmiljödirektivet). Domstolen konstaterade emellertid att vid tiden för ansökan om förbudsföreläggande fanns området redan upptaget i den lista som skulle upprättas enligt den irländska lagstiftningen. Det fanns alltså möjlighet att utfärda ett förbudsföreläggande enligt den lagstiftningen. Domstolen ansåg dock att förbudsföreläggande endast var möjligt efter en på lämpligt sätt utförd undersökning av planen eller projektets påverkan på området, helst i form av en miljökonsekvensbeskrivning (*environmental impact assessment*), utifrån målsättningen att bevara området, trots att ministeriet gjorde gällande att möjligheten att ansöka om ett förbudsföreläggande följde av livsmiljödirektivet.

High Court prövade i målet Browne mot Attorney General[120] giltigheten av rådets förordning (EG) nr 894/97 av den 29 april 1997 om vissa tekniska åtgärder för bevarande av fiskeresurserna,[121] som hade ifrågasatts av klaganden. High Court avgjorde målet genom att ogiltigförklara *Sea Fisheries (Drift Nets) Order, 1998*[122] på grund av överträdelse av artikel 15.2 första stycket i den irländska konstitutionen. Bestämmelsen innebär att det endast är det irländska parlamentet (*Oireachtas*) som har lagstiftningsbefogenheter. Problemet låg i att ministeriet hade genomfört vissa skyldigheter som följer av rådets förordning (EG) nr 1239/98 av den 8 juni 1998 om ändring av förordning (EG) nr 894/97[123] genom en författning utfärdad av regeringen och inte av parlamentet.

För tillämpningen av förordning (EG) nr 1239/98 måste det finnas en möjlighet att vidta lämpliga åtgärder om skyldigheterna enligt förordningen inte fullgörs. Förordningen genomfördes genom en regeringsförordning, *Sea Fisheries (Drift Nets) Order, 1998*. Regeringsförordningen införde ett brott som kräver juryrättegång (*indictable offence*). I artikel 3 (iii) i *European Communities Act, 1972*, en lag avsedd att underlätta tillämpningen av EG-lagstiftning i Irland, förbjuds dock uttryckligen tillämpningen av regeringsförordningar med straffbestämmelser av detta slag. Ministeriet antog därför förordningen på grundval av *Fisheries (Consolidation) Act, 1959*. High Court fann att fiskerilagen inte kunde användas som grund för genomförande av EG-lagstiftning. Användningen av fiskerilagen som rättslig grund ledde dessutom till att artikel 4 i *European Communities Act, 1972* inte kunde tillämpas. Den bestämmelsen innehåller regler om parlamentarisk kontroll av föreskrifter som genomför EG-rätten. Genom att förordning nr 1239/98 genomfördes genom en regeringsförordning inkräktade ministeriet inte bara på parlamentets lagstiftningsmonopol, utan det bidrog också till att minska den parlamentariska kontrollen över genomförandet av EG-rätten.

Italien: Corte costituzionale förklarade i en dom den 11 april 2002, nr 135,[124] att en fråga om förenlighet mellan konstitutionen och artiklarna 189 och 266–271 i straffprocesslagen (*Codice di procedura penale*) saknade grund. Frågan gällde i synnerhet artikel 266, huruvida uppgifter som inhämtats genom avlyssning får användas som bevisning. Frågan hade ställts av undersökningsdomaren vid Tribunale di Alba. Artikel 266 andra stycket förbjuder uttryckligen att man som bevismedel använder avlyssning av kommunikation mellan personer på de platser som anges i artikel 614 i strafflagen (*Codice penale*), det vill säga i privatbostäder. Inte heller videoupptagningar som gjorts på sådana platser kan användas som bevisning. I sådana fall krävs tillstånd från behörig domstol enligt artikel 189 i straffprocesslagen.

Frågan uppkom om det eventuellt förelåg en konflikt mellan dessa bestämmelser och förbudet mot diskriminering (artikel 3 i konstitutionen) och hemfridsskyddet (artikel 14 i konstitutionen).

Corte costituzionale prövade alltså om artikel 266 andra stycket är förenlig med konstitutionen. Domstolen avgjorde först frågan om avlyssning i privatbostäder är principiellt förbjuden enligt konstitutionen. Domstolen konstaterade att artikel 14 andra stycket i konstitutionen tillåter inskränkningar i hemfridsskyddet i syfte att möjliggöra just inspektioner, husrannsakan och beslag. Domstolen fann alltså att intrång i privatbostäder är tillåtna i rättskipningens intresse. Den

---

120 High Court, 6 mars 2002.

121 EGT L 132, 23.5.1997, s. 1.

122 S.I. 267, 1998.

123 EGT L 171, 17.6.1998, s. 1.

124 GURI 2002. SS, Edit. strz. s. 26.

konstaterade vidare att även principerna om kommunikationshemlighet och rätt till skydd för privatlivet, till vilken hemfridsskyddet utgör en underkategori, kan begränsas av hänsyn till hälsoskydd, allmän säkerhet och för ekonomiska och fiskala ändamål.

Domstolen framhåller att det saknas stöd för att betrakta inskränkningar i hemfridsskyddet som otillåtna. Varken Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikel 8), Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 17) eller Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artiklarna 7 och 52) ger stöd för en sådan uppfattning. Apropå stadgan säger domstolen att den ”även om den helt saknar rättsverkningar” förtjänar att beaktas eftersom den ger uttryck för principer som är gemensamma för de europeiska rättsordningarna.

Däremot anser Corte costituzionale att det inte går att utesluta att det strider mot konstitutionen att göra videoupptagningar i privatbostäder, om upptagningarna inte avser kommunikation mellan personer. I sådana fall är det enbart intrånget i hemmet, och den inskränkning i hemfridsskyddet som detta innebär, som bör tas i beaktande. Även om hemfridsskyddet och kommunikationsfriheten – som också omfattas av de ovannämnda bestämmelserna i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – avser att skydda privatlivet i allmänhet, har de ett annat syfte. Videoupptagningar som inte avser kommunikation mellan personer kan bara godtas som bevismedel om det finns uttryckligt stöd i lag för detta, och lagstiftaren måste reglera sådana upptagningar på ett sätt som överensstämmer med artikel 14 i konstitutionen.

Corte costituzionale hänvisade i en annan dom (den 24 oktober–12 november 2002, nr 445[125]) till EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Målet gällde huruvida reglerna för uttagningsprov till finanspolisen (*Guardia di finanza*) är förenliga med konstitutionen. Endast personer som är ogifta eller änklingar har nämligen tillträde till uttagningsproven. Domstolen fann att denna regel kränker den grundläggande rättigheten att ingå äktenskap som anges i artiklarna 2 och 29 i konstitutionen, i artikel 16 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, i artikel 12 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och slutligen i artikel 9 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Appellationsdomstolen i Rom beviljade i beslut den 11 april 2002[126] en rättshjälpsansökan och bekräftade därmed att kostnadsfri juridisk rådgivning är en rättighet som inte bara har stöd i konstitutionen utan även i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vars principer har införlivats med EG-rätten genom artikel 6 i EU-fördraget.

Appellationsdomstolen konstaterade att rätten till rättshjälp har kommit till uttryck i artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Även om stadgan ännu inte har förts in i fördragen säger domstolen att stadgan ”numera betraktas som fullt tillämplig i egenskap av en viktig referens, inte bara för gemenskapsinstitutionernas verksamhet, utan också för de europeiska domstolarnas tolkningsverksamhet; den nämns gång på gång i rättsakter från EU-institutionerna och har också vid flera tillfällen åberopats av generaladvokaterna i mål vid EG-domstolen”.

---

125 GURI 2002, SS nº 46, s. 15.

126 *Giurisprudenza costituzionale* 2002, s. 2221–2224.

Corte costituzionale prövade författningsenligheten av artikel 19 första stycket i dekret nr 688 av den 30 september 1982 om återbetalning av felaktigt uppburna avgifter. Den domstol som prövade målet i sak ställde frågan om bestämmelsen är förenlig med förbudet mot diskriminering i artikel 3 i konstitutionen. Bestämmelsen gäller nämligen bara inhemska avgifter och inte avgifter som föreskrivs i EG-rätten, eftersom den ålägger personer som ansöker om återbetalning att visa att den ekonomiska skadan inte har övervältrats på andra enskilda personer. I en dom den 1 juli 2002, nr 332,[127] fann Corte costituzionale frågan välgrundad. Domstolen konstaterade att avgifter som strider mot EG-rätten regleras av artikel 29 i lag nr 428 av den 29 december 1990, som föreskriver att det åligger skattemyndigheterna och inte enskilda personer att visa att skadan har övervältrats på andra personer.

Finansministeriet väckte kassationstalan mot ett beslut från skattenämnden i regionen Friuli-Venezia Giulia som i sin tur fastställde ett beslut från skattenämnden i första instans. I beslutet i första instans bifölls talan från två företag, vilka hade överklagat ett avslag från skattemyndigheterna på en ansökan om skattelättnader enligt en regional lag. Lagen hade förklarats oförenlig med den gemensamma marknaden av Europeiska kommissionen. Corte suprema di cassazione biföll ministeriets talan i en dom den 20 december 2001, nr 17564.[128] Med hänvisning till EG-rättslig och italiensk rättspraxis konstaterade domstolen att kommissionens beslut innehöll ovillkorliga och tillräckligt klara bestämmelser och därför hade direkt effekt och företräde framför alla internrättsliga åtgärder. Skattemyndigheterna hade därför gjort rätt när de tillämpat kommissionens beslut och vägrat företagen skattelättnad enligt den regionala lagen, vilken innehöll föreskrifter om statligt stöd som förklarats oförenligt med den gemensamma marknaden.

Kassationsdomstolen uttalar sig också för första gången om rättsverkningarna av den nya artikel 117 i italienska konstitutionen på förhållandet mellan intern rätt och EG-rätten. Artikeln föreskriver att ”den lagstiftande makten utövas av staten och regionerna med iakttagande av konstitutionen och *de förpliktelser som följer av gemenskapens rättsordning* och internationella förpliktelser”. Den tolkningsfråga som uppkom i målet var huruvida hänvisningen till EG-rättsliga förpliktelser är en ny förutsättning för att inhemsk lagstiftning skall vara författningsenlig, vilket skulle medföra dels att alla åtgärder som strider mot EG-rätten är ogiltiga, dels att Corte costituzionale är behörig att pröva om åtgärderna är förenliga med EG-rätten eller inte. Kassationsdomstolen förklarar i detta avseende att en sådan tolkning skulle innebära att den rättspraxis som utvecklats om förhållandet mellan de båda rättsordningarna har ”råkat på avvägar”, eftersom domstolarna vid en eventuell konflikt mellan intern lagstiftning och EG-rätten alltid skulle vara tvungna att hänvisa frågan om lagstiftningens författningsenlighet till Corte costituzionale. Det skulle innebära att EG-rättens företräde framför italiensk rätt skulle slutgiltigt undermineras.

Nederländerna: Raad van State uttalade sig i två domar den 23 oktober 2002[129] om artikel 3.4 i direktiv 76/464/EEG om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö. Raad van State konstaterade först och främst att bestämmelsen är direkt tillämplig. Målen gällde utsläppstillstånd för ämnen som är upptagna på ”svarta listan”; utsläppstillstånden saknade

---

127 *Diritto e prattica tributaria* 2002 II, s. 1223–1227.

128 *Il fisco: giornale tributario di legislazione e attualità* 2002, s. 17800.

129 Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak), A. mot Dagelijks Bestuur van het Hoogheemraadschap van West-Brabant, *AB Rechtspraak Bestuursrecht* 2002, 417 och A. mot Dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap Amstel, *AB Rechtspraak Bestuursrecht* 2002, 418.

tidsbegränsning, vilket strider mot artikel 3.4 i direktivet.

Raad van State ändrade i domarna sin tidigare fasta praxis angående den direkta effekten av gemenskapsrättsakter i ”triangelförhållanden” (i detta fall myndigheterna, tillståndsinnehavaren och tredje man). Enligt domstolens tidigare praxis var förvaltningsmyndigheter skyldiga att på eget initiativ under genomförandefristen tillämpa ovillkorliga och tillräckligt klara bestämmelser i EG-direktiv som ännu inte genomförts i nationell rätt även om tillämpningen skulle ha negativa följder för enskilda. I de två domarna fann Raad van State däremot att om tredje man skulle hänvisa till ett EG-direktivs direkta effekt, kan direktivet inte tillämpas direkt till nackdel för enskilda. Det är dock något tveksamt om domstolens uppfattning är förenlig med EG-domstolens domar i målen Fratelli Constanzo[130], Kraaijeveld[131], Kolpinghuis[132], Busseni[133] och Arcaro[134].

Raad van State förefaller emellertid i en annan dom den 13 november 2002 återigen ändra sin ståndpunkt från de båda domarna den 23 oktober 2002.[135] Domstolen fann i det målet att ”om villkoren är uppfyllda för att enskilda skall kunna göra gällande bestämmelserna i ett EG-direktiv inför nationell domstol, är varje myndighet skyldig att tillämpa dessa bestämmelser”. Det synes som om man från denna motivering kan dra slutsatsen att det inte längre är nödvändigt att tredje man åberopar bestämmelserna uttryckligen.

Storbritannien: Efter EG-domstolens förhandsavgörande i målet Arsenal Football Club Plc mot Matthew Reed[136] fann den domstol som begärt förhandsavgörandet[137] att EG-domstolen överskridit sina befogenheter och att man således inte var skyldig att följa avgörandet. Målet gällde varumärkesintrång. Den engelska fotbollsklubben Arsenal registrerade 1989 orden Arsenal och Arsenal Gunners samt emblemen i form av kanonen och vapenskölden som varumärken för en lång rad produkter. Reed säljer sedan 1970 souvenirer och supporteratiklar som nästan samtliga bär tecken med beteckningen Arsenal i flera stånd utanför fotbollsklubbens stadion. Han upplyser sina kunder om att det inte är officiella souvenirer på en skylt som klart och tydligt anger produkternas ursprung. Arsenal väckte talan om varumärkesintrång mot Reed på den grunden att han säljer produkter med märken som är identiska med de registrerade varumärkena. Den brittiska domstolen ställde två frågor till EG-domstolen angående tolkningen av gemenskapens varumärkesrätt: Får en varumärkesinnehavare vägra en tredje man att i näringsverksamhet använda ett tecken som är identiskt med varumärket på varor som är identiska med de varor för vilka varumärket har registrerats, om

---

130 EG-domstolens dom av den 22 juni 1989 i mål 103/88, Fratelli Costanzo SpA mot Milano kommun, Rec. 1989, s. 1839 (svensk specialutgåva, volym X, s. 83).

131 EG-domstolens dom av den 24 oktober 1996 i mål C-72/95, Aannemersbedrijf P.K. Kraaijeveld BV m.fl. mot Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, REG 1996, s. I-5403.

132 EG-domstolens dom av den 8 oktober 1987 i mål 80/86, brottmål mot Kolpinghuis Nijmegen BV, Rec. 1987, s. 3969 (svensk specialutgåva, volym IX, s. 213).

133 EG-domstolens dom av den 22 februari 1990 i mål C-221/88, Europeiska kol- och stålgemenskapen mot Acciaierie e ferriere Busseni SpA i konkurs, Rec. 1990, s. I-495 (svensk specialutgåva, volym X, s. 323).

134 EG-domstolens dom av den 26 september 1996 i mål C-168/95, brottmål mot Luciano Arcaro, REG 1996, s. I-4705.

135 Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak), A. Bosscher mot Burgemeester en Wethouders van Lochem, *AB Rechtspraak Bestuursrecht* 2003, 26.

136 EG-domstolens dom av den 12 november 2002 i mål C-206/01, Arsenal Football Club plc mot Matthew Reed, REG 2002, s. I-10273.

137 [2002] EWHC 2695 (ch.), *ALLER (2003) Vol. I*, s. 137–147.

användningen av tecknet inte innebär ett angivande av det kommersiella ursprunget? Utgör det ett tillräckligt samband att användningen av tecknet från allmänhetens sida skulle kunna uppfattas som ett tecken på stöd för varumärkesinnehavaren eller på lojalitet eller tillhörighet med denne?

EG-domstolen erinrar i sin dom om att varumärkets grundläggande funktion är att för konsumenten av en vara eller tjänst som täcks av varumärket garantera dess ursprung, så att denne utan risk för förväxling kan särskilja varan eller tjänsten från andra med ett annat ursprung. Den ensamrätt som innehavaren av ett registrerat varumärke åtnjuter enligt artikel 5.1 a i direktiv 89/104/EEG om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar har till syfte att skydda denna grundläggande funktion och kan inte motiveras annat än för detta syfte. ” Varumärkesinnehavaren kan nämligen inte förhindra användningen av ett tecken, som är identiskt med varumärket, med avseende på produkter som är identiska med de produkter som varumärkesregistreringen avser, om denna användning inte skadar hans intressen i egenskap av varumärkesinnehavare med hänsyn till varumärkets funktion. Viss användning i helt beskrivande syfte omfattas alltså inte av tillämpningsområdet för artikel 5.1 i direktivet, då denna användning inte innebär intrång i de rättigheter som denna bestämmelse är avsedd att skydda, och den omfattas alltså inte av användningsbegreppet i den mening som avses i nämnda bestämmelse”.[138]

High Court (domare Laddie) tolkade EG-domstolens dom så att om det inte är svarandens avsikt att hans användning av varumärket skall förstås som en ursprungsangivelse och allmänheten rent faktiskt inte uppfattar användningen så, rör det sig inte om varumärkesintrång. Under dessa omständigheter borde EG-domstolen ha besvarat den första frågan jakande. EG-domstolen svarade emellertid varken ja eller nej på frågan. EG-domstolen konstaterade däremot att ”i ett fall som det som är i fråga i målet” kan varumärkesinnehavaren motsätta sig användningen med stöd av artikel 5.1 a i direktivet.

Domare Laddie hänvisar till punkt 61 i EG-domstolens dom: ” Eftersom det i målet vid den nationella domstolen har konstaterats att tredje mans användning av det berörda tecknet kan inverka på produktens ursprungsgaranti, och att varumärkesinnehavaren måste kunna motsätta sig denna användning, kan denna slutsats inte ifrågasättas med stöd av det faktum att nämnda varumärke inom ramen för denna användning uppfattas som ett bevis på stöd för, lojalitet eller tillhörighet med varumärkesinnehavaren.”

Han ansåg att EG-domstolen här hade bedömt en faktisk omständighet, nämligen att användningen av varumärket kan påverka garantin för produktens ursprung. Domare Laddie granskar orden ”eftersom det i målet vid den nationella domstolen har konstaterats” och påpekar att det är EG-domstolen som gör detta konstaterande, som skiljer sig från vad High Court har kommit fram till. Domare Laddie fann därför att EG-domstolen hade överskridit sina befogenheter och att han inte var bunden av förhandsavgörandet. Han konstaterar dock att han måste tillämpa vad EG-domstolen kommit fram till i rättsfrågan på de faktiska omständigheter som High Court har klarlagt.

Court of Appeal (Civil Division) fastställde i målet Secretary of State for the Home Department mot International Transport Roth GmbH med flera[139] en dom från High Court. High Court hade i den överklagade domen kommit fram till att en lagstiftning som föreskriver straff för lastbilschaufförer som fraktar olagliga invandrare strider mot Europakonventionen om skydd för de mänskliga

---

138 Punkt 54 i EG-domstolens dom.

139 (2002) EWCA Civ 158.

rättigheterna och de grundläggande friheterna. Däremot ändrades avgörandet i den del där det konstaterade att EG-rättens regler om fri rörlighet för varor hade överträtts.

För att motverka den ökande olagliga invandringen hade den brittiska regeringen utfärdat en lag (*Immigration and Asylum Act 1999*) som bland annat föreskriver böter på 2 000 pund sterling per person om olagliga invandrare hittas ombord på lastbilar. Böterna kan drabba lastbilsägaren, chauffören eller varje annan person som har anknytning till transporten. Myndigheterna har dessutom rätt att ta lastbilen i beslag till dess att böterna har betalats. Det finns visserligen en möjlighet att invända mot böterna hos inrikesministeriet, men böterna utdöms av förvaltningsmyndigheter utan rättegång och bevisbördan vilar på åkaren. Ett femtiotal åkare och chaufförer hade väckt talan mot lagen vid High Court och ifrågasatt att lagen var förenlig med Europakonventionen och EG-rättens regler om fri rörlighet för varor. High Court biföll deras talan. Inrikesministeriet överklagade domen.

Med avseende på den EG-rättsliga aspekten godtog High Courts majoritet, med uttrycklig hänvisning till EG-domstolens dom av den 5 oktober 1994 (mål C-280/93, Tyskland mot rådet, Rec. 1994, s. I-4973; svensk specialutgåva, volym XVI, s. I-171) inrikesministeriets resonemang, nämligen att straffbestämmelsernas inverkan på åkarnas kommersiella agerande – att de skulle minska sina transporter till Storbritannien eller använda sig av andra hamnar eller färjelinjer – var alltför indirekt och osäker för att anses kunna utgöra en begränsning av handeln mellan medlemsstaterna eller en åtgärd med motsvarande verkan.

Domarnas åsikter gick isär vad beträffar Europakonventionen. Lord Justice Laws gav inrikesministeriet helt rätt, medan Lord Justice Parker ansåg att straffbestämmelserna var orättvisa mot åkarna och innebar en överträdelse av artikel 6 i Europakonventionen. Lord Justice Brown hävdade att straffbestämmelserna inte direkt kränkte Europakonventionen, men erkände att åkarna blev orättvist behandlade. Domen i första instans fastställdes i alla fall.

Lord Justice Simon Brown uttalade: ”Difficult and worrying as I have found this case to be, in the last analysis, affording all such deference as I believe I properly can to those responsible for immigration control and for devising and enacting the legislation necessary to achieve it, I have come to regard this scheme as, quite simply, unfair to carriers.” (”Jag har funnit detta mål svårt och tankeväckande. Jag hyser den största tänkbara respekt för dem som ansvarar för invandringskontroll och för utformning och verkställighet av den lagstiftning som krävs för denna kontroll, men jag har vid en sista genomgång av målet kommit till slutsatsen att bestämmelserna helt enkelt är orättvisa mot åkarna.”)

High Court (Divisional Court) (England and Wales) preciserade i en dom den 18 februari 2002 hur EG-rättens företräde garanteras i Storbritannien och hur den förhåller sig till brittisk konstitutionell rätt.[140]

Målet, kallat ”metermartyrerna”, gällde fem näringsidkare som drabbats av rättsliga åtgärder i England för att de inte följde bestämmelserna om användning av metersystemet för vikter och mått. Mot fyra av dem hade åtal väckts för brott mot den brittiska lagstiftningen och en femte hade nekats förnyat tillstånd för torghandel. Motivet var att de beräknade priserna på sina produkter (frukt och grönsaker och i ett fall fisk) enligt det engelska viktsystemet och inte metersystemet. Metersystemet blev

---

140 Thoburn mot Sunderland City Council; Hunt mot Hackney London Borough Council; Harman m.fl. mot Cornwall County Council; Collins mot Sutton London Borough Council (2002) CMLR, s. 1461–1500.

obligatoriskt i Storbritannien genom en regeringsförordning, *Weights and Measures (Metrication Amendments) Regulations 1994*, som antogs för att genomföra direktiv 80/181/EEG och 89/617/EEG.

”Metermartyrerna” i sin tur ifrågasatte att regeringsförordningen var giltig. Den innebar en ändring av en parlamentslag i ämnet, *Weights and Measures Act 1985*. En bestämmelse som ger regeringen en sådan befogenhet, kallad ”Henrik VIII-klausulen” (med anspelning på de absolutistiska tendenserna hos denne kung), finns i *European Communities Act 1972* (nedan kallad ”ECA”). Det var med stöd av just denna klausul som skyldigheten att ange kvantiteter med metersystem hade införts. Till stöd för sin sak anförde ”metermartyrerna” att Henrik VIII-klausulen i ECA implicit hade upphävts genom 1985 års lag.

På grundval av en detaljerad granskning av genomförandet och iakttagandet av principen om EG-rättens företräde i Storbritannien preciserade Lord Justice Laws att ECA enligt *common law* är en konstitutionell lag; den kan därför inte upphävas implicit av en senare utfärdad lag. ”Metermartyrernas” övriga argument – i synnerhet vad de anfört om att Henrik VIII-klausulen endast kunde användas för smärre lagändringar – avvisades också och överklagandet ogillades.

Enligt Lord Justice Laws kan förhållandet mellan EG-rätten och Storbritanniens rättsordning sammanfattas på följande sätt: ”(1) All the specific rights and obligations which EU law creates are by the ECA incorporated into our domestic law and rank supreme: that is, anything in our substantive law inconsistent with any of these rights and obligations is abrogated or must be modified to avoid the inconsistency. This is true even where the inconsistent municipal provision is contained in primary legislation. (2) The ECA is a constitutional statute: that is, it cannot be impliedly repealed. (3) The truth of (2) is derived, not from EU law, but purely from the law of England: the common law recognises a category of constitutional statutes. (4) The fundamental legal basis of the United Kingdom's relationship with the EU rests with the domestic, not the European, legal powers. In the event, which no doubt would never happen in the real world, that a European measure was seen to be repugnant to a fundamental or constitutional right guaranteed by the law of England, a question would arise whether the general words of the ECA were sufficient to incorporate the measure and give it overriding effect in domestic law. But that is very far from this case”.